BOSNALI SÂBİT'İN ZAFER-NÂMESİ

(İnceleme-Tenkitli Metin-Dil İçi Çeviri-Tıpkıbasım)

Dr. Abdulsamet ÖZMEN

Editör

Doç. Dr. Mehmet Emin TUĞLUK

BOSNALI SÂBİT'İN ZAFER-NÂMESİ
(İnceleme-Tenkitli Metin-Dil İçi Çeviri-Tıpkıbasım)

Dr. Abdulsamet ÖZMEN

Editör

Doç. Dr. Mehmet Emin TUĞLUK

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI SERTİFİKA NU/*Certificate Number*: 82658

ISBN: 978-625-8950-65-6

DOI: 10.5281/zenodo.22307757

Kütüphane Kartı/Catalog in Publication

1. baskı, Umay Yayınevi, v+129 sf., dizin var, kaynakça var, ek görseller var, Samsun, 2026; 1st Edition, Umay Publishing House, v+129 pages, index included, bibliography included, images included, Samsun, 2026

Kapak-Dizgi/*Cover-Design*:

Umay Yayınevi

Anahtar Kelimeler/Key Words

1. Bosnalı Sâbit, 2. Zafer-nâme, 3. Klasik Türk Edebiyatı, 4 . Metin Neşri, 5. Tıpkıbasım

THEMA ve BISAC Kodları/THEMA & BISAC Codes

Thema Main and Second: 1. DSBD — Literary studies: poetry & poets (Edebiyat çalışmaları: şiir ve şairler), 2. NHTB — Social & cultural history (Sosyal ve kültürel tarih - Gazavatnâme/Zafernâme geleneği

BISAC Main and Second: 1. LIT004220 — LITERARY CRITICISM / Middle Eastern (Edebiyat Eleştirisi / Orta Doğu & Osmanlı Klasik Edebiyatı), 2. POE005030 — POETRY / Middle Eastern (Şiir / Orta Doğu & Divan Şiiri)

Kitabın bütün yayın hakları Umay Yayınevi'ne aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz. Kitabın bütünü benzerlik ve yapay zekâ tespit yazılımıyla taranmıştır. Çalışmanın bütün hukukî sorumluluğu yazara aittir. All publication rights to this book belong to Umay Publishing House. Without written permission from the publisher, except for academic studies and promotional activities where the source is clearly indicated, the book may not be quoted in part or in whole; it may not be copied, reproduced, or published in any printed or digital medium. The entire book has been scanned using similarity and ai detection software. The author bears full legal responsibility for this work.

Atıf/Cite: Özmen, A. (2026). *Bosnalı Sâbit'in Zafer-nâmesi (İnceleme-tenkitli metin-dil içi çeviri-tıpkıbasım).* Umay Yayınevi.

Web Sitesi/ *Web Page*:
https://umayyayinevi.com

E-posta/*Contact*:

umayyayinevi@gmail.com
iletisim@umayyayinevi.com

Adres/Address:

55270, Atakum/Samsun/ Türkiye

ÖN SÖZ

Bu çalışma, "Türk Edebiyatında Te'lif Edilen Zafer-nâme Örneklerinden Zafer-nâme-i Cenâb-ı Hânî" adıyla yayınlanan makalenin metin olarak gözden geçirilmiş ve inceleme olarak genişletilmiş hâlidir. Çalışmanın makale aşaması, yazarı belli olmayan bir zafer-nâmenin yazma nüshası üzerine şekillenmiştir. Ancak daha sonra yapılan araştırmalar neticesinde eserin Bosnalı Sâbit'e ait olduğu ve birden fazla nüshasının olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca eser 1991 yılında Sivas Cumhuriyet Üniversitesinde Doç. Dr. Turgut Karacan tarafından inceleme-metin olarak yayınlanmıştır. Bu çalışmada Turgut Karacan'ın hazırladığı metinden farklı olarak sonradan tespit edilen biri matbu olmak üzere üç nüshadan hareketle eserin tenkitli metni hazırlanmıştır. Hazırlanan bu tenkitli metinden hareketle eserin dil içi çevirisi yapılmıştır.

Bu çalışma, giriş, iki ana bölüm, özel adlar dizini ve tıpkı basımdan oluşmaktadır. Giriş bölümünde zafer-nâme türü ile Türk edebiyatında bahsi geçen zafer-nâme örnekleri üzerinde durulmuştur.

Birinci bölümde, müellifin hayatı sanatı ve eserleri, eserin yazılış sebebi, muhtevası, dil ve üslubu, şekil özellikleri ile nüshaları hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde ise çeviri yazı tablosu verilmiş ve eserin tenkitli metni ile dil içi çevirisine yer verilmiştir.

Çalışmada tenkitli metin 1. Ankara Milli Kütüphane, Yazmalar Koleksiyonu, 06 Hk 4234/ A nüshası. 2. Konya Müzesi Kütüphanesi, Yazmalar Koleksiyonu, 6588/ K nüshası. 3. Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü, Bölge Yazma Eserler Basma BB0000001776/ K1 nüshalarından hareketle hazırlanmıştır.

Üç nüshanın varak numaraları metin içinde gösterilmiş metnin satır numaralandırması ise “K” nüshası esas alınarak yapılmıştır. Nüsha farkları ise metin içerisinde dipnotta gösterilmiştir.

Tenkitli metin ve dil içi çevirisinden sonra özel adlar dizinine ve “K” nüshasının tıpkı basımına yer verilmiştir. Özel adlar dizini sadece tenkitli metni kapsayacak şekilde hazırlanmıştır.

Gerek karşılaştırmalı metin safhasında, gerekse inceleme kısmının yazımında, son derece dikkat etmemize rağmen, karşılaşılacak eksiklik ve hataların müsamaha ile karşılanmasını umarım.

Bu çalışmada; yardımlarını esirgemeyen, çalışmamı gözden geçiren benimle bilgi ve tecrübelerini paylaşan değerli dostum Doç. Dr. Mehmet Emin TUĞLUK’a, benden manevî desteklerini esirgemeyen eşim ve çocuklarıma teşekkür ederim.

Doç. Dr. Abdulsamet ÖZMEN
Diyarbakır-2026

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ ..... **i**

İÇİNDEKİLER ..... **iii**

KISALTMALAR ..... **v**

GİRİŞ **1**

1. Zafer-nâme Kelimesi ve Zafer-nâme Türü 1

2. Türk Edebiyatında Zafer-nâme Örnekleri 2

BİRİNCİ BÖLÜM **4**

1. Bosnalı Sâbit 4

1.1. Hayatı 4

1.2. Sanatı 5

1.3. Eserleri 5

1.3.1. Zafer-nâme 6

1.3.1.1. Zafer-nâme'nin Sebeb-i Te'lîfi 6

1.3.1.2. Eserin Nüshaları 7

2. Eserin Muhtevâsı 10

3. Eserin Dil ve Üslubu 11

3.1.1. Atasözü ve Kelâm-ı Kibârlar 11

3.1.2. Deyimler 12

4. Eserin Şekil Özellikleri 14

İKİNCİ BÖLÜM **16**

1. Çeviri Yazı Alfabesi 16

2. ZAFER-NÂME 17
(TENKİTLİ METİN – DİL İÇİ ÇEVİRİ)..... 17
SONUÇ 98
KAYNAKÇA 99
DİZİN 102
TIPKI BASIM 106

KISALTMALAR

bk.	: Bakınız
C	: Cilt
DİA	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
e-GTS	: Elektronik Güncel Türkçe Sözlük
ö.	: Ölüm
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
TTK	: Türk Tarih Kurumu
t.y.	: Tarih yok
Yay.	: Yayınları
vd	: Ve diğerleri

Nüsha Kısaltmaları

A	Ankara Millî Kütüphane, Yazmalar Koleksiyonu, 06 Hk 4234.
K	Konya Müzesi Kütüphanesi, Yazmalar Koleksiyonu, 6588.
K1	Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü, Yazmalar Koleksiyonu, BB0000001776.
K2	Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü, Yazmalar Koleksiyonu, Basma BB00024471/8.
S	Süleymaniye Kütüphanesi, Yazmalar Koleksiyonu, 00138-003.
S1	Süleymaniye Kütüphanesi, Yazmalar Koleksiyonu, 03407-002.
S2	Süleymaniye Kütüphanesi, Yazmalar Koleksiyonu, 00589-005.

Üzerimdeki haklarını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim değerli babama…

GİRİŞ

1. Zafer-nâme Kelimesi ve Zafer-nâme Türü

Zafer-nâme kelimesi, "düşmanın yenilgisi ile sonuçlanan gaza-nâmelere" (Levend 1956, s. 4) verilen addır. Bu kelime klasik Türk edebiyatında fetihleri ve elde edilen zaferleri anlatan tarihî manzum veya mensur eserlerin genel adıdır. Türk edebiyatında -özellikle osmanlı döneminde- orduların düşmana karşı elde ettikleri başarıları konu eden metinler anlamında kullanılan gaza-nâme ile aynı anlamı ihtiva ettiği bilinse de gaza-nâme ile zafer-nâme arasında anlam olarak ufak farklılıklar sözkonusudur. Zafer-nâme "kazanılan kesin bir zafer ve elde edilen galibiyetin büyüklüğünü" anlatmak için kullanılan edebî bir türdür. Gazavat-nâme ise "din uğruna yapılan mücadeleyi anlatan 'gazâ' kelimesinden türetilmiş ve düşmanlarla yapılan tek bir savaşı anlatan eserlerdir. Eserde birden fazla dinî savaş kaleme alınmışsa böyle eserler gazavat-nâme " (Aça vd. 2009, s. 295) olarak adlandırılırlar.

Klasik Türk edebiyatında zafer-nâme ve gazavat-nâme ile alakalı manzum ve mensur birçok tür kaleme alınmıştır. Bu türlerden bazıları tanımlarıyla beraber aşağıda verilmiştir.

a. Fetih-nâme: Türk-islâm devletlerinde fethedilen beldeleri, kazanılan zaferleri haber veren mektup ve fermanlarla bu fetihleri anlatan tarihî eserlerin genel adıdır (Aksoy, 1995, s. 470), (Tuğluk, 2010, s. 42).

b. Şeh-nâme: Dünya klasikleri arasında önemli bir yere sahip olan şeh-nâme, Firdevsî'nin (ö. 1020) ünlü manzum eseridir (Kanar, 2010, s. 289).

c. Fütûhat: Fetihler ve zaferler anlamına gelen Arapça bir kelimedir. Edebî ve ıstılâhî manası ise -özellikle- Osmanlı döneminde askerî başarılar ve toprak kazanımlarını anlatmak için başvurulan edebî bir türdür. Konu ile alakalı İslam tarihinde Muhyiddin Arabî (ö.

1240) tarafından el-Fütûhâtü'l-Mekkiye eseri kaleme alınmıştır (Kılıç, 1996, s. 251).

ç. Fethiye: Fethedilen şehirleri, kazanılan zaferleri anlatan eserlerdir. Edebî terim ve ıstılahî anlamı ise bir yerin fethini, ordunun göstermiş olduğu kahramanlıkları konu alan manzum veya mensur eserlerin genel adıdır (Aksoy, 1995, s. 470), (Tanyıldız, 2026, s. 194).

d. Selim-nâme: Yavuz Sultan Selim ve dönemiyle ilgili bilgi veren eserlerin genel adıdır (Uğur, 2009, s. 440).

e. Süleyman-nâme: Kanuni Sultan Süleyman dönemini anlatan tarihlere Süleyman-nâme denir (Uğur, 2009, s. 440).

f. Cenk-nâme: Din uğruna yapılan savaşları hikâye eden eserlerin genel adıdır (Devellioğlu, 2002, s. 133).

g. Cihad-nâme: Osmanlı Devleti'nde İslâmiyet'in yayılması maksadıyla gayrimüslimlerle yapılmış savaşları anlatan eserlere cihad-nâme denir (Turan ve Duman, 2018, s.1).

2. Türk Edebiyatında Zafer-nâme Örnekleri

Türk edebiyatında zafer-nâmeler genel itibariyle savaşlardaki başarıları, fetihleri ve zafer kazanan hükümdar/komutanları medheden mesnevi nazım şekliyle yazılan manzumelerdir. Edebiyat tarihimizde bazı zafer-nâme örnekleri aşağıda verilmiştir.

a. Ziya Paşa/Zafer-nâme Şerhi: Ziya Paşa'nın (ö. 1880) kaleme aldığı ve Ali Paşa'nın Girit sorununu çözememesini ironik bir şekilde hicveden kaside, tahmis ve şerh kısımlarından oluşan bir hicviyedir (Apaydın, 2021, s. 1).

b. Abdi/Zafer-nâme: Eser Osmanlı ordusu komutanlarından Sinan Paşa'nın (ö. 1596) Nemçe (Avusturya) seferinin ikinci yılı olan 1002/1593-1594 yılında alınan bazı kalelerin fethini konu edinmektedir. Zafer-nâme'de Tata ve Senmarten kalelerinin fethi

kısaca; Yanık Kalesi'nin fethi ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Papa Kalesi ise sadece isim olarak zikredilmiştir. Fetihlere bizzat katılan Abdî, eserinde savaşlar sırasında gözlemlediği olayları aktarmıştır (Gürbüz, 2015, s. 631).

c. Mevlana Lütfi, Zafer-nâme: Yaklaşık 10.000 beyitten ziyade olduğu düşünülen bir eserin çevirisidir. Timur'un oğlu Şahrûh ya da torunu Baysungur'un talebiyle hazırlandığı düşünülen çevirinin, İranlı tarihçi Şerefeddin Ali Yezdî'nin (ö. 1454) Farsça yazdığı Zafer-nâme adlı eserine dayanan bir tercüme olduğu bilinmektedir (Şişman, 2022, s. 1).

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Bosnalı Sâbit

1.1. Hayatı

Müellifin hayatına dair birçok akademik çalışma yapılmıştır[1]. Yapılan çalışmalar dışında Milli Kütüphane, Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu 06 Hk 4234 numaralı nüshanın 14. varağında Sâbit ile alakalı şu ibareler yer almaktadır.

"Bālāda münderic Ẓafernāmenüñ müʾellifi Ṣābit Efendi'nüñ ḳışa bir tercüme-i ḥāli aşaġıdadur. Aṣıl adı ʿAlaʾaddīn olup Bosna vilâyetinüñ Uziçe ḳaṣabasından neşʾet itmişdür. Burada taḥṣīlini ikmāl itdükden ṣoñra İstanbul'a gelerek Seydīzāde Meḥmed Paşa'nıñ dāʾiresine imām olmışdı. Paşanıñ delāleti ile ruʾūs olduḳdan ṣoñra baʿżı medreselerde ders oḳutmuş ve yine baʿżı ufaḳ ḳaḍılıḳlarda bulunmuşdur. 1124 senesinde vefāt iderek Ṭopḳapu ḫāricinde Maltepe'de Ṣarı ʿAbdullāh Efendi ḥaẓīresinde onuñ ayaḳ ucuna defn edilmişdir. Ṣābit'den intiḳāl iden şu fıḳra ḫuṣūṣiyyetini gösterir. Dilinde rekāket olmaḳla ḳonuşurken ve bi'l-ḫāṣṣa büyükler ḳatında ṣıḳıntı çeker imiş. Bu sebeple bereket virsün bir parça ḳalemim söylüyor. O da söylemese çatlayacaġım dir imiş."

Yukarıdaki cümlelerden hareketle Sâbit'in asıl adının Alâaddin olup Bosna'nın Uziçe kasabasında dünyaya geldiği anlaşılmaktadır. İlim tahsilinin büyük çoğunluğunu doğduğu yerde gerçekleştiren Sâbit daha sonra İstanbul'a gelerek Seydîzâde Mehmed Paşa dairesine imam olmuştur. Paşanın yol göstermesiyle eğitim belgesini aldıktan sonra bazı medreselerde ders

1 Müellifin hayatı hakkında detaylı bilgi için bk. (Karacan, 1991, s. 15), (Karacan, 2008, s. 349), (Özyıldırım, 2020, s. 1).

okutmuş ve bazı kadılıklarda bulunmuştur. 1124 yılında vefat etmiş, Topkapı dışında Maltepe'de Sarı Abdullâh Efendi mezarlığında defnedilmiştir.

1.2. Sanatı

17. asırda yaşamış olan Sâbit, kaleme aldığı manzumelerinde geleneksel yerli üslupla birlikte yeni üslubun imkânlarından da yararlanmıştır. Müellif bu yönüyle eserlerinde divan şiirinin geleneksel ve duygusal üslubunun yanında farklı mizah unsurlarına da yer vermiştir. Sâbit eserlerinde halkın istimal ettiği atasözleri ve deyimleri de kullanarak kendine göre şahsî bir üslup oluşturmuştur. Bu sebeple manzumelerinde onu çağdaşlarından ayıran farklı bir tarz ve değişik bir anlam dünyası vardır. Dikkatini çektiği ve hoşlandığı kelimeleri şiirlerinde kullanarak manzumelerini renkli ve canlı kılmıştır. Manzumelerinde söz sanatlarına başvuran müellif, eserlerinde konu ve biçim yönünden gelenekleri zorlamıştır. Sâbit eserlerinde divan şiirinin alışılagelen konuları arasına günlük hayatı ve olayları serpiştirmiş, bu durum müellifin eserlerine farklı bir yenilik katmıştır (Karacan, 2008, s. 349).

1.3. Eserleri

Sâbit'in eserlerinden bahseden birçok akademik çalışma yapılmıştır[2]. Yapılan çalışmalar dışında Milli Kütüphane, Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu 06 Hk 4234 numaralı nüshanın 14. varağında Sâbit'in eseri ile alakalı şu ibareler geçmektedir.

"Müretteb Dīvān'ından başḳa Edhem ü Hümā, Berber-nāme, ʿAmr ü Leyṯ ve Miʿrāciyye meṯnevīleri vardur. Ḫamse tanẓīmine başlamış ise de ʿömri vefā itmemişdür. Ẓafer-nāme-i Şevḳ-engīz isimli Selīm

2 Müellifin eserleri hakkında detaylı bilgi için bk. Karacan, 2008, s. 349), (Özyıldırım, 2022, s. 1).

Girāy Ẓafer-nāme'si tārīḫ sāḥasındaki manẓūm eṣeridir."

Yukarıda cümlelerden Sâbit'in müretteb Dîvânı'nın dışında Edhem ü Hümâ, Berber-nâme, Amr ü Leys ve Mi'râciyye mesnevîlerinin olduğu Hamse yazmaya başlamış ise de ömrünün vefâ etmediği, Zafer-nâme-i Şevk-engîz isimli Selîm Girây Zafer-nâme'sinin târîh sâhasındaki manzûm eserlerden olduğu anlaşılmaktadır.

1.3.1. Zafer-nâme

1.3.1.1. Zafer-nâme'nin Sebeb-i Te'lîfi

Sâbit'in mesnevi nazım şekliyle yazmış olduğu bu eserinde -klasik mesnevi nazım şekliyle yazılmış eserlerin mukaddime bölümlerinde bulunan- tevhid, münacat, na't, mi'raciyye, medh-i çihâr-yâr-ı güzîn, medhiye ve sebeb-i te'lif gibi bölümler bulunmamaktadır. Müellif eserinde doğrudan sebeb-i te'lif bölümüne girmemiştir. Ancak "Ey belâğatla resmolmuş kalem atı! Mana alemini çok tozlu kıl. Belağat sahasında bir toz meydana gelir. Endişe çimenliğinde (ise) söz meydana gelir. Gül ve susamın macerasını gider, siperden kılıçtan bir haber getir. Kemân ve kemend(i) atıp tutmak ister (isen) misk bağlı saçın kıvrımı yeter. (1b/1-4)[3]" anlamına gelebilecek metnin ilk beyitlerinden de anlaşılacağı gibi müellif eserinin sebeb-i te'lifini dolaylı bir şekilde kaleme almıştır. Aynı şekilde Sâbit eserinin mukaddime bölümünde "Neden Kays övgüsü gönül rütbesi oldu? Gönlün Allah'a minneti (var) Mecnûn'a yok. Leyla ve Mecnûn'un düzenine el atıp sakın deliye söz söyleme(yi) bırak. Bir amele ile iş ve gücün nedir?

3 Eserin inceleme bölümünde örnek olarak verilen manzumeler, çeviri yazılı metinden alınmış ve beyit numaraları örnek manzumelerin sonunda parantez içinde verilmiştir.

(Amele olan) Ferhat ile başını derde koyma. (1b/11-14)" manalarını ihtiva eden beyitlerle klasik mesnevilere konu olan Ferhat ile Şirin, Vamık ile Azra ve Leyla ile Mecnun gibi devam edegelmiş konuların dışına çıkmanın gerekliliğinden bahsetmiştir. Müellif te'lif edilecek eserlerde bahsi geçen klasik konuların yerine siper, kılıç, keman ve kement gibi kavramları kullanmanın zamanı geldiğini dile getirmiştir. Otuz üç beyitten oluşan bu bölümde müellif meramını farklı bir şekilde dile getirmiştir.

1.3.1.2. Eserin Nüshaları

Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yazma Eserler Veri Tabanında yapılan araştırma neticesinde Sâbit/Sâbit Alaaddin'e ait Zafer-nâme adında dördü matbu üçü el yazması olmak üzere toplam yedi nüsha tespit edilmiştir. Tespit edilen nüshaların künyeleri aşağıda verilmiştir.

A Nüshası: Milli Kütüphane, Ankara Adnan Ötüken İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu 06 Hk 4234.

Yukarıda künye numarası verilen eser Sâbit'in Zafer-nâme'sinden oluşmaktadır. Yazma olan nüsha,

"Gel ey raḫş-ı kilk-i süḫen-girūdār

Cedel-gāh-ı maʿnāyı ḳıl pür-ġubār" beytiyle başlayıp,

"Dürūd eyledi bu müferraḥ-nüvīd

Olup ehl-i İslām'a ʿīd üsti ʿīd" beytiyle bitmiştir.

K Nüshası: Konya Müzesi Kütüphanesi 6588.

Müellif bilgileri belli olmayan eserin hattı son derece girift ve karmaşıktır. Eser,

“Gel ey raḫş-ı kilk-i belāġat-nigār

Cedel-gāh-ı maʿnāyı ḳıl pür-ġubār” beytiyle başlayıp,

“Dürūd eyledi bu muṣarraḥ-nüvīd

Olup ehl-i İslām’a ʿīd üsti ʿīd” beytiyle sona ermiştir.

K1 Nüshası: Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü, Bölge Yazma Eserler Basma BB0000001776.

Künye bilgileri verilen eser, 31 varaktan oluşmakta olup Sâbit’in Zafer-nâme’sidir.

Matbu olan eser,

“Gel ey raḫş-ı kilk-i süḫen-girūdār

Cedel-gāh-ı maʿnāyı ḳıl pür-ġubār” beytiyle başlayıp,

“Vürūd eyledi bu müferraḥ-nüvīd

Olup ehl-i İslām’a ʿīd üsti ʿīd” beytiyle bitmiştir.

K2 Nüshası: Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü, Bölge Yazma Eserler Basma BB00024471/8)

Yukarıda künye numaraları verilen eserin 368-395 varakları Sâbit’in Zafer-nâme’sinden oluşmaktadır. Matbu olan nüsha,

“Gel ey raḫş-ı kilk-i süḫen-girūdār

Cedel-gāh-ı maʿnāyı ḳıl pür-ġubār” beytiyle başlayıp,

“Dürūd eyledi bu müferraḥ-nüvīd

Olup ehl-i İslām’a ʿīd üsti ʿīd” beytiyle bitmiştir.

S Nüshası: Süleymaniye Kütüphanesi, Fethi Sezai Türkmen Koleksiyonu 00138-003.

Yukarıda künye numaraları verilen eserin 60-82 varakları Sâbit'in Zafer-nâme'sinden oluşmaktadır. Matbu olan nüsha,

"Gel ey raḫş-ı kilk-i süḫen-girūdār

Cedel-gāh-ı maʿnāyı ḳıl pür-ġubār" beytiyle başlayıp,

"Dürūd eyledi bu müferraḥ-nüvīd

Olup ehl-i İslām'a ʿīd üsti ʿīd" beytiyle bitmiştir.

S1 Nüshası: Süleymaniye Kütüphanesi, İzmirli İsmail Hakkı Koleksiyonu 03407-002)

Künye bilgileri verilen eser Sâbit Alaaddin'e aittir. 137 varaktan oluşan eserin 10-32 varakları Sabit'in Zafer-nâme'sinden oluşmaktadır.

Matbu olan eserin Zafer-nâme bölümü,

"Gel ey raḫş-ı kilk-i süḫen-girūdār

Cedel-gāh-ı maʿnāyı ḳıl pür-ġubār" beytiyle başlayıp,

"Vürūd eyledi bu müferraḥ-nüvīd

Olup ehl-i İslām'a ʿīd üsti ʿīd" beytiyle bitmiştir.

S2 Nüshası: Süleymaniye Kütüphanesi, İzmirli İsmail Hakkı Koleksiyonu 00589-005.

Yukarıda künye numaraları verilen eserin 157-163 varakları Sâbit'in Zafer-nâme'sinden oluşmaktadır. Yazma olan nüsha,

"Gel ey raḫş-ı kilk-i süḫen-girūdār

Cedel-gāh-ı maʿnāyı ḳıl pür-ġubār" beytiyle başlayıp,

"Dürūd eyledi bu müferraḥ-nüvīd

Olup ehl-i İslām'a ʿīd üsti ʿīd" beytiyle bitmiştir.

2. Eserin Muhtevâsı

Zafer-nâme, besmele ile başlamştır. Eser mukaddime ve dört ana bölümden oluşmuştur. Müellif, eserin mukaddime bölümünde sebeb-i te'lif sayılacak manzumelerle mesnevi nazım şekliyle eserler kaleme alınırken klasik hikâyelerin dışına çıkmanın zamanı geldiğinden bahsetmiş ve klasik hikâyeleri anlatan olay örgülerinin yerine savaş sahası terimleri olan siper, kılıç, keman ve kementten bahsetmek daha doğru olacağından bahsetmiştir.

Eserin mukaddime bölümünden sonra 2. Süleyman'ın tahta çıkışı anlatılmıştır. Eserin bu bölümünde "2. Süleyman Han'ın tahta çıkışı, askerlere cülûs dağıtması, halkı memnun etmesi, Edirne'ye hareket etmesi, Kırım Hanı Selim Giray'ın Edirne'ye davet edilmesi, Selim Giray'ın bu davete icabet etmesi" konuları işlenmiştir.

Eserin devam eden bölümünde "Davete icabet eden Selim Giray ile 2. Süleyman'ın bazı seferlere hazırlık için görüş alışverişinde bulunmaları" konuları işlenmiştir.

Eserin bir sonraki bölümü "Kış mevsiminin şartları ve zafer sancağını taşıyan Selim Giray Han'ın bozguna uğratılan düşman taburunun üzerine varıp o perişan grubu tamamen ortadan kaldırmak için harekete geçmesi" ele alınmıştır.

Eserin son bölümünde ise "Cengiz soyundan gelen Selim Giray Han'ın kötü yola sapmış hükümdarın taburuyla yaptığı savaş ve bu savaş sonunda hükümdar

soyundan gelen grubun kaçıp dağılması" konusu işlenmiştir.

3. Eserin Dil ve Üslubu

Zafer-nâme adlı eserin dil ve uslûbu hakkında şunlar söylenebilir.

Bosnalı Sâbit, Zafer-nâme adlı eserinde Arapça ve Farsça kelimelerle oluşturulmuş birçok terkip ve tamlama kullanmıştır. Eserde kısmen sade Türkçe denilebilecek kelimeler ve sade cümleler kullanılmakla birlikte, eserin genelinde Arapça ve Farsça terkip ve tabirlerin fazlaca kullanıldığı görülmektedir:

> "Gel ey raḫş-ı kilk-i belāġat-nigār
>
> Cedel-gāh-ı maʿnāyı ḳıl pür-ġubār (E-1b/1)"

Zafer-nâme adlı eserde Arapça ve Farsça kelime ve terkirplerin yanı sıra batı dillerinden gelen birçok kelime de kullanılmıştır:

Tente (İtalyanca, 6A/12) ḳolonborna (Latince, 8B/12), şayḳa (Macarca, 8B/12), ırġat (Yunanca, 1B/13), istaḳoz (Rumca, 9A/9), falya (İtalyanca, 10B/9).

Zafer-nâme'de Sultan II. Süleyman'ın tahta çıkışı ve Kırım Hanı Selim Giray'ın Edirne'de törenlerle karşılanışı anlatılırken kullanılan kelimeler eserin uslûbuna etki etmiştir. Ḫān (2B/2), serdār (12A/15), pāşā (3A/16), beg (3A/16), aġa (10B/16), çāvūş (2B/13) gibi kelimeler dönemin yönetici ve askerlerini tavsif için kullanılmıştır.

Aynı şekilde ḳıṭʿa (5B/11), şorġuç (5B/11), ḫançer (5B/12), ḫilʿat (5B/14), terkeş (5B/13), ḳılıç (6A/7), tīġ (6A/7) gibi kelimeler, savaş ortamının görkem ve haşmetli sahnelerini anımsatmaktadır.

3.1.1. Atasözü ve Kelâm-ı Kibârlar

Güncel Türkçe Sözlük atasözünü "Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş, öğüt verici nitelikte söz; deme, mesel, sav, darbımesel" (e-GTS, t.y) olarak tanımlamaktadır. Atasözü ve kelâm-ı kibâr kullanmak Bosnalı Sâbit'in Zafer-nâme'sinde anlatıma renk katmak ve anlatımı etkili kılmak için başvurduğu bir yöntemdir. Aşağıda verilen örnekler, atasözü veya kelâm-ı kibâr niteliği taşımaktadır.

Müellif, "kişinin huzurlu yaşantısı dilini tutmasına bağlıdır" anlamını ihtiva eden aşağıdaki atasözüne yer vermiştir:

"Lisāndur dilüñ kellesin kesdiren

Meṣeldür bu kim "söz esen baş esen" (8B/17)

Eserde "Eğer 'uşt' diye bağırırsan, köpekler havlamayla karşılık verirler" anlamına gelebilecek bir kelâm-ı kibâr da kullanılmıştır. Örnek beyit aşağıdadır:

"Eger uşt diyü eyleseñ bir ḫiṭāb

Virür ʿav ʿavayla cevābı kilāb" (9A/4)

"Vatan sevgisi, fedâkârlığı ve mücâdele kararlılığını anlatan 'Yâ şehâdet, yâ gazilik" anlamını ihtivâ eden kelâm-ı kibâr denilebilecek ifadelerin de kullanıldığı bir beyit de eserde geçmektedir. İlgili beyit aşağıdadır:

"Ne dünyā-yı fānī ne devlet gerek

Bize yā ġazā yā şehādet gerek" (9B/4)

Müellif eserinde "Sıkıntı çekmekten kurtulmaktan ziyade meydana gelebilecek sıkıntının kaynağıyla muhatap olmama" anlamına gelebilecek kelâm-ı kibâr veya atasözü niteliğini taşıyabilecek başka bir beyit de kullanmıştır. İlgili beyit aşağıda verilmiştir:

"N'idersüñ görüp ḳıṣṣa-i Vāmıḳ'ı

Ne Şeyṭān'ı gör de ne *lā-ḥavl* oḳı" (1B/15)

3.1.2. Deyimler

Güncel Türkçe Sözlük deyim kavramını "Genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, kendine özgü bir anlam taşıyan kalıplaşmış söz öbeği; tabir" (e-GTS, t.y) anlamıyla vermiştir. Bosnalı Sâbit'in Zafer-nâme adlı eserinde deyim niteliğini taşıyan örnekler aşağıda gösterilmiştir.

Atıp tutmak: "Atup ṭutmaḳ" ister kemān ü kemend (1B/4

Bıçak kemiğe dayanmak: "Bıçaḳ üstüẖ^{v}āna ṭayandı hemān" (11A/15)

Çöle düşmek: "Düşerdi beyābāna" ḳurre ḳuva (11B/3)

Diş bilemek: ʿAceb "diş biler" ḫançer-i zer-nigār (10B/16)

Duman attırmak: "Duman atdırır" düşmene rūzgār (11B/5)

Dümen tutmak: Kefe semtine ṭoġrı "ṭutmuş dümen" (12A/9)

İp olmak: "İp oldı" eşirrā miṣāl-i kemend (12B/6)

Kapak atmak: "Ḳapaḳ atdı" miġfer olup zīr-i pāy (11A/10)

Kazdığı kuyuya düşmek: "Yine ḳazdığı ḳuyuya" düşdi çeh (11B/2)

Kösteği kırmak: "Ḳırup köstegi" raḫş-ı ṣabr u ḳarār (11B/10)

Kulak sofrasına oturmak: "Ḳulaḳ sofrasına oturmış" şeġāl (11B/12)

Kulak vermek: "İdüp ḫān-ı ġāzī bu peyġāmı gūş" (7A/13)

Kuyruğa basmak: Uyur ejderüñ "ḳuyruġuñ başdılar" (10B/9)

Yol etmek: "Yol itdi" sipihr üzre rūḥāniyān (11B/18)

4. Eserin Şekil Özellikleri

Osmanlı Türkçesiyle te'lif edilen bu eser mesnevî nazım şekliyle kaleme alınmıştır. Eser, biri sebeb-i te'lif görevini görmek üzere beş bölüm ve 420 küsur beyitten oluşmaktadır.

Kafiye: Eser manzum olarak te'lîf edilmiştir. Müellif eserinde kafiye cihetiyle mesnevi nazım şeklinin hususiylerinden yararlanmıştır. Eserde mesnevi nazım şekline aykırı herhangi bir kafiye örneğine rastlanmamıştır.

Vezin: Manzum olarak kaleme alınan eserde vezin olarak da bazı kusurlar olmakla beraber "Fe'ûlün/ Fe'ûlün/Fe'ûlün/Fe'ûl" vezni kullanılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

1. Çeviri Yazı Alfabesi

Ünlüler	
a. Kısa ünlüler	**b. Uzun ünlüler**
ا : a, e	آ, ا : ā
ه : a, e	ى : ī
ى : ı, i	و : ū, ō
و : u, ü, o, ö	

Ünsüzler			
ء : ʾ	خ : ḫ	ص : ṣ	ك : k, g, ñ
ب : b, p	د : d	ض : ḍ, ż	گ : g
پ : p	ذ : ẕ	ط : ṭ	ل : l
ت : t	ر : r	ظ : ẓ	م : m
ث : ṣ	ز : z	ع : ʿ	ن : n
ج : c	ژ : j	غ : ġ	ه : h
چ : ç	س : s	ف : f	و : v
ح : ḥ	ش : ş	ق : ḳ	ى : y

2. ZAFER-NÂME

(TENKİTLİ METİN – DİL İÇİ ÇEVİRİ)

[K-1B, A-2A, K1-3]
Şevḳ-engīzī-i Ḫāme-i Ṣenā-ḫᵛānī Be-Naẓm-ı Ẓafer-nāme-i Cenāb-ı Ḫānī*

Sulṭān Süleymān-ı Ṣānī'nüñ Engürüs Seferine Meʾmūr Olan Selīm Girāy Nāmınadur**

Feʿūlün feʿūlün feʿūlün feʿūl
Gel ey raḫş-ı kilk-i belāġat-nigār[1]
Cedel-gāh-ı maʿnāyı ḳıl pür-ġubār

Feżā-yı belāġatda bir toz ḳopar
Çemen-zār-ı endīşeden söz ḳopar

Gül ü sūsenüñ mācerāsın gider
Siperden ḳılıçdan getür bir ḫaber

Yiter pīçiş-i ṭurre-i müşg-bend
Atup ṭutmaḳ ister kemān ü kemend

[K1-4] 5 Yiter vaṣf-ı zülf-i girih-der-girih
Gözüm ḥalḳalandı miṣāl-i zirih

Yiter ġamze-i kāfır[2] ile sitīz
O daʿvāyı faṣl eylesün tīġ-i tīz

Yiter midḥat-ı yāl ü bāl-ı bütān
Ḫırāmende olsun nihāl-i sinān[3]

---

*Başlık, K1: Ṣūr-Engīzī-i Ḫāme-i Ṣenā-ḫānī Be-naẓm-ı Ẓafer-Nāme-i Cenāb-ı Ḫānī K.

** Alt Başlık, K1: -K, A.

1 belāġat-nigār: süḫen-girūdār A, K1.

2 ġamze-i kāfir: kāfir-i ġamze K.

3 sinān: sitān A, K1.

Han Hazretleri'nin Zafer-nâmesinin Şiirle Yazılışı Karşısında Övgüler Düzen Kalemin Uyandırdığı Coşku.

İkinci Sultan Süleyman'ın Engürüs Seferine görevlendirdiği Selim Giray hakkındadır.

Ey belâğatla resmolmuş kalem atı! Mana alemini çok tozlu kıl.

Belağat sahasında bir toz meydana gelir. Endişe çimenliğinde (ise) söz meydana gelir.

Gül ve susamın macerasını gider, siperden kılıçtan bir haber getir.

(Aşığı yakalamak için) kemân ve kemend atmaya gerek yok. Sevgilinin misk kokulu saçlarının bağı yeter.

5 Düğüm düğüm (olmuş) saçının vasfı yeter. Gözüm zırh misâli halka (halka) oldu.

Kafirin süzgün bakışı ile çekişme (kavga) yeter. O davayı keskin kılıç neticelendirsin.

Güzellerin boy pos övgüsü yeter. Süngü ağacı salına salına yürüsün.

Süvārān-ı meydān-şināṣ-ı ḫayāl
Bu vādīleri itdiler[4] pāy-māl

Kühendür bu bünyād-ı ḫāṭır-ḫırāş
Ḫarāb oldı ḳalmadı ṭaş üzre ṭaş

Bu daʿvā ki biñ kerre mesmūʿdur
Anuñ istimāʿı da memnūʿdur

Niçün vaṣf-ı Ḳays oldı rütbe-i dil[5]
Göñül minnet Allāh'a Mecnūn degül

Urup naẓm-ı Leylā vü Mecnūn'a el
Deliye söz atma ṣaḳın vāz gel

[K1-5] Nedür kār ü bāruñ bir ırġād ile
Başuñ derde uġratma Ferhād ile

O seng-i belādan idüp güft ü gū
Deliye ṭaş añdurmadur işte bu

N'idersüñ görüp ḳıṣṣa-i Vāmıḳ'ı
Ne Şeyṭān'ı gör de[6] ne *lā-ḥavl* oḳı

Ṣaḳın ṣunma evṣāf-ı Pervīn'e dest
Yaḳar ādemi öyle āteş-perest

Lisāna alup[7] Şīrīn'üñ adını
Bozarsuñ meded aġzınuñ dādını

[K-2A] Sen ey ḫāme uġranmamış semti bul
Ayaḳ başmadıḳ yerde cevlān-ger ol

4 itdiler: itsün A, eylesün K.

5 Ḳays oldı rütbe-i dil: Ḳays'a olur beste-dil A, K1.

6 de -K.

7 Lisāna alup: Nite aluben K.

Hayalin meydan tanıyan süvarileri, bu vadileri paymal ettiler (çiğnettiler).

Gönül inciten bu yapılar eskidir. Harap oldu taş üstünde taş kalmadı.

Bu dava ki bin defa işitilmiştir. Onun işitilmesi de yasaktır.

Neden Kays övgüsü gönül rütbesi oldu? Gönlün Allah'a minneti (var) Mecnûn'a yok.

Sakın Leyla ve Mecnûn'un destanını anlatıp deliye söz atma.

Bir amele ile iş ve gücün nedir? (Amele olan) Ferhat ile başını derde koyma.

O belâ taşından (hakkında) bahsedip durmak, deliye taş hatırlatmaktır.

Vâmık kıssasını görüp ne yapabilirsin? Ne Şeytân'ı gör, ne (de) lâ havle oku.

Sakın Pervîn'nin vasıflarına el uzatma! (O) Ateşe tapan (Pervin), insanı öyle yakar ki.

Şîrîn'in adını diline alıp ağzının tadını bozarsın. İmdad (yapma).

Ey kalem! Sen uğranmamış (bir) yer bul. Ayak basmadığın yerde dolaşan ol.

Zemīn bul ki hīç başmaya yād ayaḳ
Ne Mecnūn ḳoya el ne Ferhād ayaḳ

İdüp şāh-merdī-i kilki be-kār
Temelden süḫen ḳaṣrın it üstüvār

[A-2B] Çıḳar ṭāḳ-ı gerdūna dek bir binā
[K1-6] Ki ḫūrşīd ola aña ʿālem-nümā

O eyvān derin ḳıl yine gel[8] küşād
K'ola heft manẓar bu sebʿün şidād

Ḳılaġısı derkār iken tīġ-vār
Bir iş kesse ṭabʿ-ı cevāhir-nigār

Mebādā ki mānīʿ ẓuhūr eyleye
Bu şevḳ-i dili pür-ḳuṣūr[9] eyleye

Bu eyyāma cāʾiz degül iʿtimād
Küper-gāh-ı līmān iken tünd-bād

Bu meclisde şeh-nāme-ḫᵛān-ı maḳāl
Beyān itse bir ḳıṣṣa-i pür-ḥisāl[10]

İdüp ḫāṣ bu iḫtirāʿ-ı nefīs
Ḫoş āyende vü dil-pesend ü selīs

Taṣarruf idüp gāh[11] maẕmūnları
Ki mülk-i yemīni ola ekṣerī

[K1-7] Elüñ ʿavratı mülküme girmesün
Begenmezse yārān ḳızın virmesün

8 eyvān derin ḳıl yine gel: dīvān-ı naẓmuñ derin ḳıl K1.
9 ḳuṣūr: fütūr K1.
10 ḥisāl: ḫayāl A, K1.
11 gāh: bikr-i K1.

Hiç ayağın basmayı hatırlamadığı (bir) yer bul ki ne Mecnûn'un el çektiği ne (de) Ferhâd'ın ayak bastığı (yer olsun).

Kaleminin gücünü kullanıp söz sarayını temelinden sağlam et.

Dönen kubbeye kadar bir bina çıkar (yükselt) ki güneş ona dünyayı göstersin.

O köşkü derin kıl ve yeniden aç ki; bu yedi sağlam kat gök, yedi yedi manzara olsun.

Kılağısı kılıç gibi işte iken cevher resimli baskı (olan) bir iş kesse.

Olmaya ki (bir) mani ortaya çıka, bu gönül şevkini kusurlarla doldura.

Kasırga liman sınırı iken bu günlere güvenmek caiz (uygun) değil.

Bu mecliste şeh-nâme kitâbını okuyan (kişi), hasletlerle dolu olan bir kıssa beyan etse.

Bu benzersiz buluşu gerçekleştirerek; ortaya hoşa giden akıcı bir eser ortaya çıkardı.

Bazen anlam ve nükteleri o kadar ustaca kullanır ki o anlamların büyük bir kısmı artık kendi mülkü hâline gelir.

Elin kadını mülküme girmesin. Dostlar beğenmezse (bana) kızını vermesin.

30 Getür sāḳiyā cām-ı āteş-veşi
İçüp feṭḥ idem daḫme-i dānişi

Girüp żabtıma genc-i faṣl ü beyān
Olam mülk-i naẓm-ı[12] bedīʿ ü'z-zamān

Muġannī getür sen de ṭanbūrıñı
Bedīd eyle bāzū-yı pür-zūrıñı

Ferāġat idüp köhne āġāzeden
Nevā eyle nev-beste āvāzeden[13]

Ẕikr-i Cülūs-ı Sulṭan Süleymān Ḫān-ı Ṣānī Ve Āġāz-ı Dāstān-ı Ẓafer-Nāme-i Ḫānī*

Feʿūlün/feʿūlün/feʿūlün/feʿūl
Vaḳāyiʿ-nüvīsān-ı mülk-i maḳāl
Ḳalem-rev-güşāyān-ı ṣāḥib-kemāl

[K1-8] Devātın idüp gürz-i dest-i hüner
Süḫen ḳapusın böyle feṭḥ itdiler

[K-2B] Şu demler ki şāhen-şeh-i māʾ ü ṭıyn
Muʿaẓẓam cihān-bān-ı rū-yı zemīn

Şükūhında ḫāḳān-ı gītī-sitān
Kerāmetli Sulṭān Süleymān-ı Ḫān

5 İdüp taḫt-ı cevher-nigāra cülūs
Gelüp itdi ins ü perī[14] dest-būs

---

12 naẓm-ı: naẓma K1.

13 beste āvāzeden: beste-i tāzeden A, K1.

* Başlık, K: Cülūs-ı Sulṭan Süleymān-ı Ṣānī Ve Āġāz-ı Dāstān-ı Ẓafer-Nāme-i Ḫānī A, K1.

14 perī: melek K1.

Ey sâki! Âteş gibi (olan) şarab kadehini getir. (Onu) içip ilim hazinesini feth edeyim.

Belağat ve hak sözün hazinesi zaptıma geçip zamanın mükemmel nazmının sahibi olayım.

Hoş sesle okuyan (kişi) sen de tanburunu getir. Güç ve kuvvetini ortaya koy.

(Bu) eski başlangıçlardan ferağat edip yeni şöhretlerden ses ver.

Sultan İkinci Süleyman Hân'ın Tahta Çıkışının Anlatılması ve Hân'ın Zafer-nâme Destanının Başlangıcı

Söz ülkesinin tarihçileri, ülke (sorunlarını) çözen kemal sahibi (insanları).

Divitini hüner elinin topuzu edip söz kapısını böyle feth ettiler.

Şu zamanlar ki su ve balçığın şahlar şahı, yeryüzünün muazzam hükümdarı.

Azametiyle cihanı zapteden hakan, kerametli Sultan Süleyman Han.

Cevherle resmedilmiş tahta oturduğunda peri ve insanlar gelip elini öptüler.

Sipihrüñ yine el virür devleti
Ṭulūᶜ eyledi kevkeb-i rifᶜati

[A-3A] İdüp bīᶜat aᶜyān-ı dīn ü düvel
O ḳuṭb-ı cihāndārdan aldı el

Yine durdı ḥayrāne[15] ins ü melek
Olup dest-ber-dest tā ᶜarşa dek

Ḥaşir-der-ḥaşir özge dīvān idi
Hemān bār-gāh-ı Süleymān idi

[K1-9] 10 Yidi ḳubbe altında yidi vezīr
Çü seyyāre-i sebᶜa-i müstenīr

Şeref buldı dīvān-ı ᶜālī ile
Ṣudūr-ı kirām-ı mevālī bile

Olup bāl-ı iḥsān-ı şāhī bedīd
Ḳopardı şaşup ᶜörf-ı[16] ṣūf-ı sepīd

Başı telli çāvūşlar pür-sürūr
Süleymān'a ẓıll-efgen olmuş ṭuyūr

Ṣolaḳlar ki hep ṣaġdur işleri
Yolundan süpürmekde baḫşişleri

15 Nümāyān idüp ferr-i rūyīn-teni
Süpürgeyle ḳırsun hemān düşmeni

N'ola olsa ol ṭāᵓife pür-hüner
Kimiñ ocaġında süpürge çeker[17]

---

15 ḥayrāne: dīvāne K1.

16 şaşup ᶜörf-ı: şişüp ᶜırḳ K, K1.

17 çeker: çalar A, K1.

Gökyüzü sana yine şans verdi. Yükseklik yıldızı doğdu.

Devletler ve dinin ileri gelenleri tabi olup o büyük padişahtan izin aldılar.

İnsan ve melek(ler) yine arşa kadar el ele tutuşup şaşıp kaldılar.

Haşirden haşire başka (bir) meclis idi. Daima Süleyman'ın yüksek dîvânı idi.

Yedi kubbe altında yedi vezir, parlak yedi gezegen gibi(dir).

Yüksek rütbeli kişilerin gelişi bile yüce meclis ile şeref buldu.

Padişahın lütûf kanadı görününce ak elbiseli derviş şaşırıp kaldı.

Başı süslemeli çavuşlar çok mutlu; kuşlar Süleyman'a gölge düşüren olmuş.

Solaklar ki işleri hep sağdır. Bahşişleri yoldan süpürmektedirler.

(O kişi) parlak yüzlü ihtişamını göstersin, düşmanı bir süpürgeyle kırıp geçirsin.

O çok hünerli taife (askerler) (talihsizlik yüzünden) sıradan kapılarda süpürge çekmek durumunda kalır.

Zer-endūde yüklükle Bektaşiyān
Birer şāḫlı gürgdendir hemān

[K1-10] Gicelerse dāmenleri yerdedür[18]
Der-i fetḥe gūyā nemed perdedür

İdüp şāḫ-ı mercān gibi yiryüzin
Ṣolutmaz ḳırar düşmenin boynuzın

Ṣabā seyr o peykān-ı ṣarṣar-şitāb
Be-ser-ṭas-ı zerrīne çün āfitāb

N'ola şuʿlesi ursa aʿdāya dāġ
Ki Baba ʿÖmer'den yaḳarlar çerāġ

Ḳapup tāc-ı ḫūrşīdi itse[19] be-ser
Baba oġlıdur bunlar itmez żarar

Çatal bayraġıyla bihīn-i diyār[20]
Şehen-şāh-ı Ḥaydar-dile Ẕülfiḳār

[K-3A] Gözine girer düşmen-i pür-ġamuñ
İki uçlı peykānıdur Rüstem'üñ

Bu vech-i şebeh ḥaḳ bu kim rāstdur
Ḳabā-yı şehen-şāha çep rāstdur

[K1-11] Olunca ser-i kār bīʿat tamām
Virildi çıḳup baḫşiş-i ḫāṣ ü ʿām

Teraḳḳīler iḥsān idüp ʿaskere
Yeñiden ḳul oldılar ol servere

---

18 yerdedür: perdedür K1.

19 itse: atsa K1.

20 bihīn-i diyār: yemīn ü yesār A, K1.

Altın yaldızlı kıyafetler giyen Bektaşiler görünüm ve kıyafet olarak birer boynuzlu kurt gibidirler.

Geceleri ise etekleri yerdedir, sanki fethin kapısına (yapılmış) keçe(den bir) perdedir.

Yeryüzünü mercan boynuzu gibi yapıp (onunla) düşmanın boynuzunu nefes aldırmadan kırar.

Fırtına gibi çabuk olan o temrenin hoş bir rüzgar (gibi) seyr (etmesi) güneşin altın tepside (süzülmesi) gibi(dir).

Onun parıltısı düşmanı yaralasa ne olur ki, (onlar) kandillerini Baba Ömer'den yakarlar.

Güneş tacını başına koysa bile, bunlar Baba (Ömer) oğludur, zarar etmezler.

O, çatal uçlu sancağıyla ülkesinin en seçkini; aslan yürekli şahlar şahı Zülfikar'dır.

Kederle dolu düşmanın gözüne Rüstem'in iki uçlu temreni girer.

Bu benzetme yönü hakikaten doğrudur ki şahlar şahının cübbesi sol sağdır.

Yöneticiye biat (bağlılık) tamam olunca herkesin bahşişi çıkarılıp verildi.

(O lider), askerlere rütbeler ihsan edince (askerler) o lidere yeniden kul oldular.

[A-3B] Nuḫustīn tedābīr-i bāyesteden[21]
Bu reʾy-i güzīn[22] oldı ṣūret-figen

Varup Edrine şehrine şād-kām
Sefer emrine eyleye ihtimām

Mükemmel tedārükle evvel bahār
Çeküp tīġ-i şādābı çün cūybār

Cünūd-ı ẓafer-yār ile fevc fevc
Vire düşmene ṭalġalıḳ hemçü mevc

Tedārük olındı mühimmāt güc
Şehenşeh Sitanbul'dan itdi ḫurūc

Vedāʿ eyleyüp taḫt-ı İstanbul'a
Hemān Edrine didi girdi yola

[K1-12] N'ola itse devletle tebdīl āb
İder burcdan burca naḳl āfitāb

Sipeh-der-sipeh Ḫüsrev ü Cem-şükūh
Cihān-der-cihān ü gürūh-ā-gürūh

O taḫt-ı ḳadīme bulunca vuṣūl
Hemān rūḥ idi itdi cisme duḫūl

Ṣudūr itdi fermān-ı ʿālem-muṭāʿ
Ki cemʿ oldı[23] ecnād-ı mihr-iltimāʿ

Vezīrān-ı eṭrāfa ṣaldı berīd
Sefer emr idüp[24] pādişāh-ı cedīd

---

21 bāyesteden: pā-besteden K1.

22 güzīn: zerīn A.

23 oldı: ola K.

24 idüp: ider K1.

Gerekli olan ilk tedbirler alındığında bu seçkin fikir, uygulamaya konuldu.

Sefer emrine özen göstermek için mutlu (bir şekilde) Edirne Şehri'ne vardı.

Bahar mevsimi, mükemmel (bir) tedarik ile tıpkı akarsu gibi parlak kılıcını çekti.

Zafer kazanmış askerler ile bölük bölük dalgalar gibi düşmana kargaşalık vere.

Mühimmat (harp malzemesi) zor tedarik edildi. Padişah İstanbul'dan çıktı.

(Padişah) İstanbul tahtına veda eyleyip hemen (hedef) Edirne deyip yola çıktı.

Güneş burçtan burca nakl ettiği gibi su (da) ülkeler arası yer değiştirse ne olur.

Hüsrev ve Cem (gibi) ordudan orduya âlemden âleme bölükten bölüğe azamet (gösterince)

(Sultan Süleymân) o eski tahta kavuşunca, ruh hemen cisme girdi.

Dünyaya hükmü geçen (sultanın) buyruğu ortaya çıkınca, güneş parlaklığına (sahip) askerler toplandılar.

Yeni padişah etraftaki vezirlere ulak (haberci) göndererek sefer emrini verdi.

Ulaḳ gitdi pāşālara beglere
Ṣalasın[25] hizebrānı her kişvere

Mükemmel ḳapuñuzla faṣl-ı rebīʿ
Oluñ Edrine ṣaḥnına[26] müctemiʿ

Nüvīsendegān-ı ʿUṭārid-ḳıyās
Belāġat-şināsān ü maʿnā-şinās

[K1-13] Ḳırım taḥtınuñ ḫān-ı ḫānānına[27]
Feżā-yı cihāduñ nerīmānına

[K-3B] Be-fermān-ı şāhen-şeh-i baḥr ü berr
Bir ʿibret-nümā nāme naḳş itdiler

Meżāmīn-i ġarrāsı şevḳ ü ġarām
Mezāyā-yı zībendesi iḥtirām

Meʾālī bu kim ḫān-ı ḫāḳān-nijād
Ser-āmed ser-efrāz-ı Ḥaydar cihād

Nümāyende-i efser-i ḫüsrevī[28]
Ṭırāzende-i taḥt-ı fermān-revī

Cihān-dāver ü Keyḳubādī-külāh
Ferīdun-dıraḫş ü Sikender-sipāh

Tehemten-şeref Ḳahramān-ı be-nām
Nerīmān-hedef Sām-ı Rüstem-sihām

[A-4A] Hülāgū-ḫadem şāh-ı oñat-vezīr
Selīm Ḫān-ı ġāzī müşīr-i[29] dilīr

---

25 Ṣalasın: Cilāsın K1.

26 ṣaḥnına: şehrine K1.

27 ḫānānına: ḫāḳānına K1.

28 efser-i ḫüsrevī: ferr-i Keyḫüsrevī A, K1.

29 müşīr: ḫidīv A, K1.

Ulak (haberci) beğlere, paşalara gitti, aslanları (cesurları) her ülkeye göndermesini istedi.

Bahar mevsiminde mükemmel kapınızla Edirne meydanına toplanın.

Utarid gibi (güzel) yazan katipler, belağat ve mana bilenler(dir).

Kırım tahtının hanlar hanına savaş meydanının pehlivanına.

Deniz ve karanın padişahının emriyle ibretlik bir mektup yazdılar.

Güzel mazmunları aşk ve şevk; süslü meziyetleri hürmet(tir).

Anlamı budur ki hakan soylu han; ileri gelen, benzerinden üstün olan aslan (Hz. Ali) savaşçıdır.

Sultanlık tacının göstericisi, buyruğunun geçtiği tahtın süsleyicisi.

Adaletli dünya ve Keykubad külahlı, Feridun (gibi) parlak ve İskender (gibi) asker.

Tehemten (gibi) şerefli, Kahraman (gibi) namlı, Nerimân (gibi) nişancı, Rüstem (gibi) savaşçı (olan) Sam.

Hülâgû'(ya) hizmet (eden) mükemmel vezir, cesur mareşal Gazi Selim Han.

[K1-14] 50 İdüp eblaḳ-ı ʿazmını zīr-rān
Gelebāb-ı hūşuñla ol Ḳahramān

İki pādişāh-ı ḫıred-menḳabet
Gelüp bir yere eyleyüp meşveret

Umūr-ı memālikde tedbīr ide
Bed endīşe aʿdāyı[30] tedmīr ide

Teʿāṭī-i[31] hengāme-i rezm ü kīn
Umūr-ı girān-māye şerʿ-i mübīn

Müfevveż ola ḫān-ı deryā-dile
Ġazā pīşe-i müstanṣır ʿādıla

55 Be-dest-i berīd-i ṣabā türk-tāz
Vürūd itdi ol nāme-i dil-nevāz

İcābet buyurdı[32] hemān daʿvete
Binüp ʿāẓim oldı der-i devlete

Miṣāl-i muʿanber ḫaṭ-ı müşg-bār
Tozutmış gelür yolları pür-ġubār

[K1-15] Şehinşāh-ı devrāna geldi peyām
Ki yaḳlaşdı devletle ḫān-ı be-nām

Hemān şehriyār-ı Süleymān cenāb
Vezīr-i ser-efrāza itdi ḫiṭāb

60 Varup cümle aʿyān ü erkānıla
Kemer-beste ḫuddām-ı dīvānıla

30 aʿdāyı: iḳbāli A, K1.
31 Teʿāṭī: Lüḳāṭī K1.
32 buyurdı: bir daḫı K.

O Kahraman, alacalı atın gayretini düşürüp akıl kapısıyla gelse.

Akla dayalı (hayat) hikâyelerine (sahip) iki padişah, bir yere gelip meşveret eylese.

(Bu padişahlar) memeleket işlerinde tedbir alsalar, (bu tedbirlerle) kötü endişe düşmanları yok etse.

Kin ve savaş zamanlarının alışverişinde açık şeriatın kıymetli işlerinde.

Gaza etmeyi vazife bilmiş, yardım dileyen o deniz yürekli hana (iş) emanet edilsin.

Gönlü okşayan, sevindiren o mektub, sabah rüzgarı habercisinin eliyle ortaya çıktı.

Davete hemen icabet edip, ata binip devlet kapısına doğru yola çıktı.

Misk yağdıran ben, (güzel kokan) muanber gibi yolları toz içinde savurmuş gelir.

Zamanın padişahına haber geldi ki şöhretli padişah ordusuyla yaklaştı.

Hemen muhterem padişah Süleyman, baş vezire hitap etti.

(Memleketin) bütün ileri gelenleri varıp divanın (meclisin) hizmetçileriyle hazır olmuşlar.

Bu mihmān-ı zī-şāna tekrīm idüñ
Riʿāyet ḳıluñ cümle taʿẓīm idüñ

[K-4A] Nüzūl itdirüñ ʿizz ü iḳbālile
Anuñçün müheyyā olan menzile

Süvār oldı destūr-ı Āṣaf-şükūh
Rikābında ḫayl u ḫaşem kūh ü kūh

Gümüş ṣavlecānlarla çāvūşlar
Ki rifʿatde ṭop-ı sipihri döger

Ṣabā menḳabet şāṭırān-ı rikāb
Şeref menzilet peyk-i ṣarṣar-şitāb

[K1-16] Serān-ı sipāh-ı[33] yemīn ü yesār
Ḳılıç sīm ü terkeş cevāhir-nigār

Muṭanṭan aġayān-ı zerrīne serc
Ṣunūf-ı ʿadūyı ider herc ü merc

Mükerrem-vezīrān-ı Āṣaf-ḫıṣāl
Mufaḫḫam-emīrān-ı ṣāḥib-kemāl

Fuḥūl-ı enām ve ṣudūr-ı kirām
Be-taḫṣīṣ muġannī-i[34] Nuʿmān-maḳām

[A-4B] Kemā yenbaġī deʾb ü taʿẓīm ile
Hezār ihtirām ile tekrīm ile

Ḫaşir-der-ḫaşir ṣaf-be-ṣaf durdılar
Mübārek rikābına yüz sürdiler

Alāyıla müstaḳbilīn-i kibār
Düşüp öñine ḫoş-dil ü kām-kār

---

33 sipāh-ı: sipāhān K1.

34 muġannī: müftī-i K1.

Bu şerefli misafire saygı gösterin. Herkes saygı göstermeye riayet etsin.

Onun için hazırlanmış yerde, şeref ile misafir ettirin.

İhtişamlı vezir Asaf'ın emriyle ata bindi. Emrinde dağlar gibi büyük ordu yer aldı.

Çavuşlar gümüşten yapılmış sopalarla yükseklikte gökyüzü topunu döver.

Sabah rüzgarı gibi hızlı giden atlılar, şerefli ve fırtına gibi süratli habercilerdir.

Sağ ve solun ordu komutanları, kılıç, gümüş para ve ok çantası, cevherlerle süslenmiş resim(ler).

Altın yaldızlı eyerleri olan o ihtişamlı beyler, düşman ordusunu darmadağın eder.

Âsaf huylu saygıdeğer vezirler, kemâl sahibi itibarlı emirler.

Yaratılmış olan canlıların en üstünü ve şerefli kazaskerler, özellikle Nu'man makamının şarkıcısı.

Olması gerektiği gibi usûl ve saygı göstermek ile binler saygı ve hürmet ile.

Haşirden haşire saf saf durdular. Mübarek makamına yüz sürdüler.

Büyük devlet büyüklerini törenle karşılayanlar, memnun ve mutlu öne düştüler.

Duʿālar ḳılup server-i ʿādile
Saʿādetle indirdiler menzile

[K1-17] Getür sāḳī ḫoş geldi cāmuñ baña
Bilürsüñ benim iştiyāḳum saña

Ḳavuşdur bu müştāḳı kām-ı dile
O ārām-ı cān ü merām-ı dile

Muġannī getür sāzıñı naġme ḳıl
Velī būselük[35] faşlın ister göñül

Bu vuşlat maḳāmında ey bī-vefā
Münāsib midir hīç muḫālif hava

Mülāḳāt-şoden-i Ḫān-ı ʿĀlīcāh Bā-şehen-şāh-ı Süleymān-sipāh[*]

Feʿūlün/feʿūlün/feʿūlün/feʿūl
Dem-i ṣubḥ kim dāver-i rūzgār
Bu taḫt-ı zebercedde itdi ḳarār

Ḳılup ḳāḳum-ı ṣubḥı dībālı kürk
Cihāna geyürdi o şāh-ı bozorg

[K-4B] Oturdı çıḳup taḫta şāh-ı cihān
[K1-18] Süleymān-ı ṣānī-i ṣāḥib-ḳırān

Yine durdı dīvān-ı maḥşer-nümūn
Ḳıyāmet şükūh ü übbehet-füzūn

ʿAceb müzdehim-gāh idi pīş ü pes
Ki dillerde baġlandı rāh-ı nefes

Mehābet nümāyende enbūh idi
Ne dīvān-ı yek-pāre bir kūh idi

35 būselük: bu senüñ K, K1.
[*] Başlık, K, A, K1.

Adaletli reise dualar edip mutlulukla eve gönderdiler.

Saki (kadeh sunan kişi) kadehin bana hoş geldi, getir. Benim sana (olan) özlemimi bilirsin.

Bu iştiyaklıyı canın huzuru ve gönül arzusu (ile) gönlünün muradına kavuştur.

Şarkıcı, sazını getir güzel çal. Çünkü gönül bûselik makamında bir fasıl istiyor.

Ey vefasız! Bu kavuşma makamında muhalif hava uygun mudur?

Yüce Makamlı Hân'ın Süleyman Ordulu Padişah İle Görüşmesi.

Zamanın veziri seher vaktidir ki, bu zeberced (renkli) tahtta oturdu.

O büyük padişah, sabah kakumunu ipekli bir kaftan yapıp dünyaya giydirdi.

Herzaman başarı kazanan âlemin padişahı İkinci Süleyman tahta çıkıp oturdu.

Kıyamet çok heybet ve ululuğuyla, mahşeri gösteren büyük meclis yine kuruldu.

Ön ve arka öyle kalabalık bir mahşer yeri gibiydi ki göğüslerinde nefes alacak yer kalmadı.

(Meclis) heybeti gösteren muazzam bir kalabalıktı. Sanki meclis değil, tek parça bir dağdı.

Ṣoḳaḳlar ṭolu istif idi hemān
Yola ṣıġmaz olmışdı ḫalḳ-ı cihān

Olup ser-be-dāmān-ı ḫūr ü melek
Iraḳdan baḳardı bu seyre felek

Mehi yan kesici ṣanup āfitāb
Zerīn itdi pinhān-ı ceyb-i sehāb

ʿAcāyib-nümā ḫilʿat-ı Ḫüsrevī
Mücevher-kecim eblaḳ-ı pehlevī

[K1-19] Seḥerden cihān-bān-ı fermān-revā
Ser-efrāza gönderdi esb ü ḳabā

Küleh-kūşesin meh mümās eylemiş
Ḳadem rencini iltimās eylemiş

[A-5A] Binüp ḫażret-i ḫān-ı ḳāʾān[36]-tebār
Olur ʿāẓim-i dergeh-i şehriyār

Şeref-der-şeref şevḳ-der-şevḳ idi
Ṣafā-ber-ṣafā ẕevḳ-ber-ẕevḳ idi

Cihān-bān-ı ʿālemde müştāḳ aña
Gözi yolda çün cām-ı[37] ʿālem-nümā

İnüp raḫşdan ser-firāz-ı zemīn
Hübūṭ itdi Mirrīḫ-i çarḫ-ı berīn

Yedi perdeden geçdi gerdūn gibi
El üstünde ḫaṭṭ-ı hümāyūn gibi

Gelüp bir yere iki ḫān-ı ʿaẓīm
Biri Ḫān Süleymān biri Ḫān Selīm

---

36 ḳāʾān: ḫāḳān K1.

37 cām-ı -K.

O anda sokaklar doldu. İnsanlar yola sığmaz olmuştu.

Huri ve meleklerin şikayeti baş göstermiş olup felek bu gidişata uzaktan bakardı.

Ay güneşin ışığını kesip kıskandığı için güneş, altın renkli yüzünü bulutun yakasının arkasına gizledi.

Padişahın acayip görünen yaradılışı, kahramanın rengarenk mücevher zırhı.

Fermanı kabul edilen hükümdar sabahın erken saatlerinde başı dik bir şekilde at ve kaftanını gönderdi.

Ay (hükümdarın) külah küşesine temas etmiş, adım (atma) zahmetini istirhâm etmiş.

Hükümdar soylu han hazretleri (ata) binip hükümdarın makamına gitti.

(Bu gidiş onun için) şeref üstüne şeref, şevk üstüne şevk, safa üstüne safa, zevk üstüne zevk verdi.

Dünyanın hükümdarı da ona aşık (olduğu) için dünyayı gösteren gözü yolda (kaldı).

Dünyanın gururlu kişisi, atından inince; sanki göğün en üst katının Mars'ı yeryüzüne indi.

Felek el üstünde(ki) hatt-ı hümâyûn gibi yedi perdeden geçti.

Biri Han Süleyman diğeri de Han Selîm (olan) iki büyük han bir yere geldi.

[K1-20] Ḳıyām eyledi şehriyār-ı be-nām
İdüp ḫāna dünyā ḳadar iḥtirām

Daḫı görmemişdi bu ḥāli sipihr
Gele bir yere iki raḫşende mihr

Zihī ṣunʿ-ı ḥikmet-nümā-yı İlāh
Ḳırān itdi bir burcda iki māh

[K-5A] Biri māh idi biri ḫūrşīd idi
Biri Ḫüsrev ü biri Cemşīd idi

Bu Efrāsiyāb ü o Ḫāḳān idi
Bu İskender ü o Süleymān idi

Güher-pāş olınca o ebr-i şeref
Bu eylerdi pehnā-yı gūşın ṣadef

Bu itdikde taḥrīk-i gül-berg-i al
O farṭ-ı ṣafāsından olurdı[38] lāl

Bu olduḳda gül-rīz-i naḫl-ı murād
O dāmān-ı raġbet iderdi güşād

[K1-21] O destān-serā ola bülbül gibi
Ṭutardı bu gūş-ı ṣafā gül gibi

O bundan füyūżāt idüp iḳtibās
Bunuñ sırrı ṣaldı aña inʿikās

ʿAceb ṣoḥbet itdi iki ehl-i dil
Ki diller mezāyāya vāḳıf degil

Ne ṣūretle baġlandı ol sīnede
Ẓuhūr itdi ʿaksi bu āyīnede

38 ṣafāsından olurdı: ṣafādan olur idi K1.

Meşhur hükümdar ayağa kalktı, (gelen) hükümdara dünya kadar hürmet etti.

Gökyüzü bile bu iki parlayan güneşin bir araya gelme durumunu görmemişti.

Allah'ın iki ayı burçta yakınlaştıran hikmetli sanatı, ne güzel!

(Bu hikmetli sanatlardan) biri Ay, biri Güneş idi. Biri Hüsrev biri de Cemşit idi.

Bu Efrasiyab ve o Hakan idi. Bu İskender ve o Süleymân idi.

O şeref bulutu cevher saçınca; bu kulağının genişliğini ona bir sadef yapardı.

Bu kırmızı gül yaprağı hareket ettiğinde o safanın aşırılından lal (sakin) olurdu.

Arzu fidanı gül saçan bir hâle geldiğinde o istek eteğini açardı.

O, bülbül gibi güzel ve etkileyici hikâyeler anlatırken neşe dolu bu kulak onu gül gibi dinlerdi.

O bundan feyizler alıp bunun sırrı ona yansıma saldı.

İki gönül ehli kişinin sohbet etmesi (ne) tuhaf ki gönüller üstün özelliklere vakıf değil.

O sinede ne şekilde bağlandı bu aynada onun aksi ortaya çıktı.

Bunuñ cām-ı ḳalbindeki rāzlar
Olurdı o mirʾātda cilve-ger

Didi ol Süleymān'a[39] gerdūn-serīr
Ki ey ser-firāz-ı Tehemten-naẕīr

Nedir düşmen emriñde tedbīriñiz
Müheyyā mı ceyş-i cihān-gīriñiz

[A-5B] Bozacaḳdı[40] kāfir çü ḫaṭṭ-ı ʿiẕār
Ḳılıç ister ol nā-terāşīde-kār

[K1-22] Döküp ebr-i şemşīr-i āteş-veşi
Söyünmek gerek bu fiten āteşi

Ser-ʿaskerlerin ḳahr idüp yek-be-yek
Bu ʿaḳreblerüñ başın ezmek gerek

Siziñle olup yek-dil ü yek-cihet
Oluñ siz bize biz size ḳol ḳanat

Yek āheng ü yek-rūy olup şīr-vār
Ṣalalım iki yüzlü şemşīr-vār

Kemer-bend-i himmet oluñ der-miyān
Bu demlerde ġayret siziñdür hemān

İdüp dest-ber-ser ḫidīv-i ḥalīm[41]
Didi ey bihīn[42] ẓıll-ı rabb-i raḥīm

[K-5B] Hemān siz göñülden idüñ himmeti
Bizimdür bu dīn-i mübīn ḫidmeti

---

39 ol Süleymān'a: ḫān Süleymān K1.

40 Bozacaḳdı: Yüze çıḳdı K1.

41 ḥalīm: selīm K1.

42 bihīn: mehīn A, K1.

Bunun kalp camındaki gizli olan sırlar, o aynada görünürdü.

O tahtı gökler kadar yüksek Süleyman'a denildi ki ey Tehemten gibi yiğitlerin ulu önderi!

Düşman hususunda tedbiriniz nedir? Dünyayı elinde tutan ordunuz hazır mı?

O acemi berber, yanak üzerindeki tüyleri düzelteyim derken neredeyse kaşı bozacaktı. Şimdi kılıç istiyor.

Âteş gibi (olan) kılıçın bulutunu bırakıp bu fitne ateşini söndürmek gerek.

Komutanlarını bir bir mahv edip bu akreplerin başını ezmek gerek.

Sizinle tek gönül ve hemfikir olup siz bize, biz size kol kanat olalım.

Aslan gibi tek tip ve tek yüz (dürüst) olup iki yüzlü kılıç gibi (düşman üzerine) atılalım.

Şimdi himmete hazır olun, bu zamanlarda daima gayret sizindir.

Yumuşak huylu hükümdar, elini başına koyup "Ey merhametli Rabbin en üstün gölgesi" dedi.

Siz hemen gönülden himmeti edin, Bu İslam Dini'nin hizmeti bizimdir.

[K1-23] Ḥulūl ide çün faṣl-ı ürd-i behişt
Ḳılup arż-ı ġabrāyı ʿanber-sirişt

Ḫurūc ide çün dāveri bu bahār[43]
Çeküp lāleden gürz-i mercān nigār[44]

Seḥābuñ füyūżātı sārī ola
Şeh-i āzerüñ ḥükmi cārī ola

Be-tevfīḳ-i perverdigār-ı naṣīr
Müheyyā idem bir sipāh-ı keṣīr

Ḫurūşān olup[45] nev-bahārān gibi
Aḳınlar ṣalam ebr-i nīsān gibi

Tatārı ṣalup ṣoluna ṣağına
Bir āteş uram düşmen ocağına

Tatār āteşi tīz ü peykānı āb
Cihān āb u āteşden olur ḫarāb

Hele bizden iḳdām ü saʿy-ı ʿaẓīm
ʿİnāyet Ḫudā'nuñdur Allāh kerīm

[K1-24] Duʿā eyledi pādişāh-ı velī
Çeküp ṣadrına ḫān-ı deryā[46]-dili

İki ḳıṭʿa ṣorġuç ḳodı başına
Bahā yetmeye kemterīn ṭaşına

Belinden idüp ḫançerin daḥı nezʿ
Eliyle kemer-bendine itdi[47] vażʿ

43 bu bahār: nevbahār A, K1.
44 nigār: şikār K1.
45 olup: ola K.
46 deryā: ṣāḥib A, K1.
47 itdi: ḳıldı A, K1.

Ne zaman ki nisan ayı (bahar mevsimi) gelir ve yeryüzünü anber kokulu bir hâle getirir.

Hükümdar, bu bahar mevsiminde laleden yapılmış mercan gürzünü çekerek meydana çıksın.

Bulutun feyizleri geçici olsun. Âzer hükümdarının hükmü geçerli olsun.

45 Yardımcı olan Allah'ın yardımıyla büyük bir ordu hazırlayayım.

İlkbaharlar gibi coşkun olup nisan bulutu gibi akınlar salayım.

Tatarların sağlığına ve esenliğine adanarak düşmanın ocağına bir ateş salacağım.

Tatar ateşi (hücumu) çok hızlıdır, ve oku su gibi akıcıdır. Dünya su ve ateşten harap olur.

Neticede gayret ve büyük çalışma bizden, yardım Allah'tandır. Allah kerim(dir).

50 Veli (olan) padişah gönlü geniş hükümdarı başköşesine çekip dua etti.

Başına iki parça püskül koydu. En ufak parçasına (bile) paha biçilemedi.

Hançerini belinden çıkarıp bir müddet kınından oynattıktan sonra eliyle kemerine taktı.

Cevāhirli bir terkeş-i bī-ʿadīl
Fürūzān çü rīş-i per-i Cebreʾīl

Güneş gibi bir ḫilʿat-ı pür-żiyā
Ki semmūr-ı şeb ḳaplı idi aña

Ḥużūr-ı şehen-şehde giydi hemān
Bir ʿanḳā olup ḫān ü Ḳāf-āşiyān

Çekildi rikābına bir āl raḫş
Ki āteş sitīz idi āteş dıraḫş

[A-6A] Muraṣṣaʿ-rikāb ü muḥallā-licām
Müzerkeş-kecim ü mücevher-senām

[K1-25] İdüp pādişāh-ı cihāna vedāʿ
Rücūʿ itdi ol māh-ı mihr iltimāʿ

Çalındı hemān ṭabl ü ser-nāy[48] güc
Gelüp lerzeye çarḫ-ı ẕātü'l-burūc

Süvār oldı ol ser-firāz-ı cihān
İdüp semt-i meştāya ʿaṭf-ı ʿinān

[K-6A] Bu eṣnāda taḳdīr-i rabb-i Mecīd
Ẓuhūr itdi bir özge berd-i şedīd

Kilī'ye gelince sipeh-dār-ı dād
Ṣovuḳ çekdi yollarda ḥadden ziyād

Ḳanı sāḳiyā cām-ı āteş-nümā
Ṣovuḳ çehre gösterdi devrān baña

Getür manḳal-ı ḫummı meydāna sür
Isıtsun bu sermā rād-ı pür-fütūr

48 ṭabl ü ser-nāy: sūr-nāy ṭabl A, K1.

Cebrail'in kanadının tüyü gibi parıldayan, eşsiz ve mücevherlerle süslü bir ok kılıfı.

Güneş gibi parlak bir kaftan ki içi gecenin samur kürkü ile kaplı idi.

Padişahın huzuruna çıktığı anda adeta Kaf Dağı'nda yuva kuran bir Anka kuşu gibi oldu, (o elbiseyi) giydi.

Kırmızı ata bir üzengi çekildi ki at sanki ateşle savaşmaktaydı, ateş gibi parlamaktaydı.

Süslü üzengi ve süslenmiş gem, altın sırmalı zırh ve çok kiymetli deve hörgücü.

Cihanın padişahına veda edip o güneş parıldamalı ay geri döndü.

Burçlar kubbesi hemen lerzeye gelip ney ve davul zor çalındı.

O dünyanın sultanı ata bindi kışlağa doğru yol aldı.

Bu esnada azametli (olan) Allah'ın takdiri bir başka yerde şiddetli (olarak) ortaya çıktı.

Adaletin koruyucusu olan komutan Kilî (şehrine) gelince yollarda haddinden fazla soğuk çekti.

Ey saki! Ateş gösteren kadeh nerede? Zaman bana soğuk yüzünü gösterdi.

Ateşli mankalını getir meydana sür. Bu çok usanmış gök gürültüsü soğuk havayı ısıtsın.

[K1-26] 65 Meded ey muġannī-i muḥrik gürīz
Üfür āteş-i nāyıñı tīz tīz

Sen olduḳça āheng-i sāz-ı fuṣūl
Ṭutam ben de meclisdedür der-uṣūl

Ṣıfat-ı Şitā Ve Vuṣūl-ı Mevkib-i Ḫān-ı Tabur-ı Maḳhūr Ve Reften-i Ḫān-ı Manṣūrü'l-Livā Be-İstīṣāl-i Gürūh-ı Maḳhūr*

Feʿūlün/feʿūlün/feʿūlün/feʿūl
Ḳılıç gibi geldi zamān-ı şitā
Keser tīġıdır tünd-bād-ı ṣabā

Olup cebhe[49] perçīn-i ebr-i āsmān
Yüzünden yire zehr aḳardı hemān

Ayaġın üşütmiş gibi cūybār
Ṭabīb-i[50] sipihr üstüne başdı ḳar

Cihān-ı ġurende çü[51] dīv-i sefīd
Aña yaḫçe ebr-i ʿamūd-ı cedīd

5 Yatur ḳışlada keştīler der-ḥıyāż
[K1-27] Ki berf üstüne tente çekmiş beyāż

Ḥıyāż üzre ḳar ṭopı kim aḳdur
Ṭabaḳlarda gül-nār berrāḳdur

---

* Başlık, K : Ṣıfat-ı Şitā Ve Vuṣūl-ı Mevkib-i Ḫān-ı Be-meştā Ve Āmeden-i Tabur-ı Küffār Ve Reften-i Be-İstīṣāl-i Gürūh K1.

49 cebhe: çīn-i K1.

50 Ṭabīb: Ceyb K1.

51 Cihān-ı ġurende çü: Cihān oldı ġurrende A, K1.

Ey seçkin yakıcı nağmeyle söz söyleyen (kişi)! Bana yardım et. Neyin ateşini tez tez üfür.

Sen mevsimlerin sazının ahengi oldukça ben de usulune göre mecliste olduğumu farz (ederim).

Kış Mevsiminin Hâli, Hân'ın Ordu Alayına Ulaşması, Yenilgiye Uğratılmış Tabur ve Zafer Sancağı Taşıyan Hân'ın Bozguna Uğratılmış Düşmanın Kökünü Kazımak Üzere Gitmesi

Kış mevsimi kılıç gibi geldi. Sabahın sert rüzgarı ise onun keskin kılıç namlusudur.

Gökyüzünün bulutları birbirine kenetlenip onun yüzünden yeryüzüne adeta zehir akardı.

Akarsu, ayağını üşütmüş gibi gökyüzü doktoru üstüne kar bastı.

Kükreyen dünya tıpkı beyaz dev gibi(dir). Bulut ise ona yepyeni bir buzdan sütun gibidir.

Gemiler kışlada havuzlarda yatar. Öyleki karların üstüne beyaz tente çekilmiş gibidir.

Havuzlar üstündeki kar top(lar)ı beyazdır. Örtülerde/tabaklarda(ki) narçiçeği berraktır.

Çaḳıl ṭaşı ḥavż-ı cemed rīşede
Şeker peyniri gösterir şīşede

Meger câme-şūy oldı çerḫ-i berīn
Köpürmüş ṣudur berf-i tekne zemīn

Aşup yaḫdan āvīzeler cā-be-cā
Cihān mūmcı dükkānıdır gūyiyā

[A-6B] 10 Ya berdü'l-ʿ acūze gümüş şānedür
Fürūheşte yaḫ sīm-i dendānedür

Zemīn giydi bir kürk-i ḳāḳum cedīd
Ṣaçaḳlarda yaḫ kuyrucuḳlar sefīd

[K-6B] Ṣalup işdirā çarḫa dehr-i[52] ʿ atīḳ
Gelür yer gögi cānibinden daḳīḳ

Zemīn baḳlavā tepsisidür meger
[K1-28] Yayup yufḳasın[53] berf-i sükker döker

Ṣaçaḳlıyla[54] reh-vār-ı gerdūna baḳ
Ṣaçaḳlarda yaḫ pāre ṣalḳım ṣaçaḳ

15 Felek kāsedür zehr-i berd ile pür
Zemīn mertebānīsidür çatladur

Ṣarābın döküp ḳırdı ẓarfın yüzi
O buzdı ḳalup oldı ḳan ḳar buzı

Meyüñ cürʿ ası pür cemed ṭāsda
Ḳızıl fūyadur faṣṣ-ı elmāsda

52 çarḫa dehr-i: dehre çarḫ-i K1.6

53 Yayup yufḳasın: Ya yufḳasına K.

54 Ṣaçaḳlıyla: Ṣaçaḳlarda K1.

Donmuş havuzun içindeki çakıl taşı, camın arkasında ise şeker peyniri kendini gösterir.

Meğer en yüksek gökkubbesi, çamaşırcı olmuş. Zemin teknesinin karı köpürmüş sudur.

Yer yer buzdan avizeler asıp sanki dünya mumcu dükkânıdır.

Yâ kocakarı soğukları gümüş taraktır. Satılmış buz gümüşten diş taneleri gibidir.

Zemin yeni bir kakum kürkünü giydi. Saçaklarda beyaz buz kuyrukcukları (vardı).

Bu yaşlı dünyanın çarkı, adeta yağmalayarak döner. Yer gök tarafından her şey ufaltılarak gelir.

Meğer yeryüzü bir baklava tepsisiymiş. (Gökyüzü de üzerine) yufkasını yayıp şekerden kar döküyor.

Gökkubbenin o hızlı giden atıyla saçaklı hâle gelen düzene bak. Çatılarda buz parçaları salkım saçak aşağı inmiş.

Dünya soğuk zehir ile dolu (olan bir) kasedir. Dünyanın çanak çömleğidir (ki) çatlatır.

Şarabını döküp kabın yüzünü kırdı. Kan ve kar buzuna dönüşen o buzdu.

Cam kadehin içindeki şarap damlası, elmas yüzük taşının altındaki kızıl foya gibidir.

Ḥaṭab-keşlerüñ buz döküp[55] rīşine
Bayaḳlarını balṭa kesmez yine

Sipihrüñ gögerdür yüzin zemherīr
N'ola ditrese dursa mihr-i münīr

Şebān-geh ki çatlar şekerle benāt[56]
Nücūm utdurur dişlerin çāt çāt

İdüp mīşe-i[57] kehkeşāna şitāb
[K1-29] Tapar dār-ı māha ip olmış şihāb

Ḫayāl itme berf-i semen-sā[58] düşer
Felek yollara aḳ dībā düşer

Gelür dīv-i meştāya ḫān-ı dilīr
Baḳardı yoluna durup[59] çarḫ-ı pīr

Saʿādetle çün ḫān-ı ʿālī-cenāb
Gelür ḳışlaya ḫoş-dil ü kām-yāb

Şitā faṣlın itdi o ḳudsī-sirişt
Ruḫ-ı[60] pür-fürūġıyla ürd-i behişt

Kilī şehri kim ḫāna meştā idi
Cemāliyle bir bāġ-ı raʿnā idi

Reyāḥīn-i ʿadliyle şehr ü diyār
Zemistān iken oldı ḫurrem-bahār[61]

---

55 döküp: düşüp K1.

56 ki çatlar şekerle benāt: çatlanur seḥerle nebāt A, K1.

57 mīşe: tīşe K, pīşe A.

58 berf-i semen-sā: berḳ-i semennā K1.

59 yoluna durup: ṭurup yollara A, K1

60 Ruḫ: Dem K1.

61 bahār: diyār K.

Oduncuların sakalına buz dökülse bile bıyıklarını yine balta kesmez.

Göğün yüzünü şiddetli soğuklar morartır. Parlak güneş titreyip dursa ne olur.

Gece vakti dişlerini çat çat ederek yılzdızları yutturur, öyle ki kızlar bu tatlılıkla çatlar.

Akan yıldızlar samanyolu galaksisine acele edip ay mahaline ip (şeklinde) kıvılcım olmuş yanar.

Feleğin yollarına ak süslü kumaşın yerine yasemininsi karın düşmesini hayal etme.

Kışın devine yürekli han gelir. Eski felek (onun) yoluna durup bakardı.

Çünkü o şerefli hükümdar mutlulukla gönlü hoş ve memnun (bir şekilde) kışlaya döner.

O kudsi yaratılışlı (insan) kış mevsimini parlak ve nurlu yüzüyle cennet gibi bahara çevirdi.

Kili Şehri ki hükümdara kışla idi. Güzelliğiyle güzel bir bahçe idi.

Adaletinin güzelliğiyle şehir ve memleketler kış iken mutlu (bir) vatan oldu.

İdüp sāye-i reʾfetinde ḥużūr
Reʿāyā muṭayyeb berāyā şekūr

Gül ü nergis-āsā şeh-i lücce-cūş
[K1-30] Olup cānib-i düşmene çeşm ü gūş

Dıraḫşende tīġ-i ḳażā der-miyān
Ḳudūm-ı bahāra baḳardı hemān

[K-7A] Żamīrinde kim levḥ-i maḥfūż idi
Bu maʿnā-yı zībende melḥūż idi

[A-7A] Ki tertīb idüp leşker-i bī-şümār
Ḳıla Engürūs düşmenin ḫāk-sār

Velī bu sipihr-i müşaʿbid-nümūn
İder türbeden ġayrı ṣūret-nümūn[62]

Felek bir iki yüzlü āyīnedür
Ki bir cānibi ṣūret-i kīnedür

Sipihr aṭlasınuñ nedür çāresi
Ki uymaz biri birine pāresi[63]

Ġazā-pīşe ḫāḳān-ı Gürşasb[64] rezm
İderken bu maʿnāyı icrāya cezm

[K1-31] Ḳırım taḫt-gāhından irdi peyām
Ki Mosḳov ḳılup pā-yı ġadra ḳıyām

Bir evbāş-ı Leh'le idüp ittifāḳ
Ṭaşup geldi[65] ol seyl-ḫīz-i şiḳāḳ

---

62 İder türbeden ġayrı ṣūret-nümūn

63 pāresi: çāresi K1.

64 ḫāḳān-ı Gürşasb: ḫāḳān ger ṣāsib K1.

65 geldi: gelmiş K1

Merhametinin gölgesiyle hazır bulunup halk sevindirilmiş ve çok şükredici (olmuş).

Heyecanıyla coşan hükümdar gül ve nergis gibi düşman tarafına göz ve kulak olmuş.

Kaza kılıcı ortada parlarken baharın gelişine derhal bakardı.

Gönlündeki levh-i mahfuz, bu süslü manayı hatıra getirir.

Öyle ki sayısız askeri hazırlayıp Engürüs düşmanını perişan kıla.

Gerçi bu hokkabaz gökyüzü türbenin dışında şekil gösterir.

Felek bir iki yüzlü aynadır ki bir tarafı kin görünüşlüdür.

Gökyüzü haritasının çaresi nedir ki (bir) parçası birbirine uymaz.

Savaşçı yaradılışa sahip Hakan Gürşasb, bu savaşı yapmaya kesin olarak karar verip harekete geçmişken

Kırım başkentinden Moskova'nın haksızlık ve zulmüne başkaldırdığına dair haber geldi.

Lehistan'ın çapulcu serserisiyle anlaştılar, fitne ve ayrılık çıkaran o azgın sel coşup geldi.

Fesāḍ evcine eylemişler ʿurūc
Gelüp ḳavm-ı Yeʾcūc'e vaḳt-i ḫurūc

Aġırlıḳla ol fevc-i dūzaḫ-ḳarār
Zemīni aġır başdı kābūs-vār

Ḳırım aṭasın dīv-lāḫ itdiler[66]
Gelüp ṭaş gemisi gibi çatdılar

Yetişmezse ger iş diger gūn olur
Ḳırım aṭası lücce-i ḫūn olur

İdüp ḫān-ı ġāzī bu peyġāmı gūş
Yem-i ḫışmı dür gibi itdi ḫurūş[67]

Hemān daʿvet itdi dil-āverleri
Şināsende-kārān-ı nīk-aḫteri

Didi ey dilīrān-ı rūşen-żamīr
Nic'olmaḳ gerekdür bu emr-i ḫaṭīr

Bilürsiz ki ʿahd itmişiz ḫānıla
ʿAdāletlü Sulṭān Süleymān'ıla

Alup cünd-i Tātār'ı evvel bahār
Başam Nemçe iḳlīmini seyl-vār

Bu ṣūret daḫı itdi ʿarż-ı cemāl
Çatallandı iş tīr-i Rüstem-miṣāl

Sefer vaḳtidür şimdi n'itmek gerek
Bunuñ ḳanġı yanına gitmek gerek

Eger Nemçe'ye eyleseñ ihtimām
Ḳırım mülkini Mosḳov eyler tamām

[K1-32]

[K-7B]

66 lāḫ itdiler: cān atdılar K1.

67 dür gibi itdi ḫurūş: deryā gibi ḳıldı coş K1.

Fesat ve bozgunculuğun zirvesine çıktılar. Ye'cûc kavminin ortaya çıkma vakti gelip çattı.

O cehennem topluluğunun ağırlığıyla yeryüzünü karabasan gibi bir ağırlık bastı.

Kırım Adası'nı siper yaptılar. Taş gemisi gibi gelip çattılar.

Eğer yetişmezse iş başka olur. Kırım Adası kan gölü olur.

Gazi hükümdar bu haberi dinleyip öfke denizi(ndeki) inci gibi coştu.

Hemen yiğitleri ve bilgin güzel yıldız(ları) davet etti.

Dedi ey gönlü temiz yiğitler! Bu yüce buyruk nasıl olması gerekir.

Bilirsiniz adaletli Sultan Süleyman hükümdar ile ahd etmişiz.

İlk bahar(da) Tatar ordusunu alıp sel gibi Nemçe ülkesini basayım.

Bu suret dahi güzelliğini gösterince, işler Rüstem'in oku gibi çatallandı.

Şimdi sefer vaktidir ne etmek gerekir? Bunun hangi yanına gitmek gerekir?

Eğer Nemçe'nin (fethine) özen gösterirsen Rusyalı, Kırım ülkesinin (fethini) tamamlar.

Çekerseñ eger Mosḳov'a tīġ-ı tīz
Berü cānibe Nemçe eyler sitīz

Didi kār-dānān-ı müşkil-küşā
Ki ey pādişāh-ı muẓaffer-livā

[A-7B] Size sehldür böyle emr-i ʿasīr
[K1-33] Be-fażl-ı cihān Ḫālıḳ-ı bī-naẓīr

Ẓafer āyine tīġ-i nuṣret be-kef
İdüñ Mosḳov'uñ ṭaburın[68] ber-ṭaraf

O ḫār-ı ġamı dāmen-i mülkden
Ḳoparsuñ dilīrān-ı düşmen[69]-şiken

Varup gelse[70] şāhenşehüñ yanına
Belā dāġın ur Nemçe'nüñ cānına

Bu tedbīre taḥsīn idüp pādişāh
Buyurdı ki binsün ser-ā-pā[71] sipāh

Semend-i cihādın idüp zīr-rān
Süvār oldı sīmurġa Zāl-ı zamān

Ḫayāl itdi gerdūn o ḥālātda
Bedīʿ ü'z-zamāndur semāvātda

Rikābında ḫāżır serān-ı sipāh
Müzerkeş-kecim ü muraṣṣaʿ-külāh

[K1-34] Düşüp ardına itdiler ihtimām
Nücūm idi bunlar o māh-ı tamām

---

68 ṭaburın: kārını K.
69 düşmen: leşker K1.
70 gelse: şoñra A, K1.
71 binsün ser-ā-pā: bilsün serān-ı K1.

Eğer Ruslara keskin kılıç çekersen Nemçe (ordusu) diğer tarafa saldırır.

Zor işleri halleden bilirkişi dedi ki ey zafer bayrağının padişahı!

Böyle zor (bir) iş, eşsiz dünya Halık'ının fazlıyla size kolaydır.

Zafer ayna(dır) zafer kılıcı elde (iken) Rus(lar)ın taburunu bertaraf edin.

Düşmanı yenen yiğitler o gam dikenini ülkenin eteğinden koparsın.

(Ordu) şahlar şahının yanına varıp gelse de Nemçe'nin canına bela dağı vursa.

Padişah bu tedbiri güzel bulup buyurdu ki bütün ordu binsin.

Zamanın Zal'ı cihat atından inip Anka kuşuna bindi.

Gökyüzü o durumlarda öyle bir hayal kurdu ki göklerde zamanın en harika güzelliği belirdi.

Ordu komutanları huzurda altın sırmalı zırh ve süslü külah (ile) hazır(dı).

(Ordu komutanları) ardına düşüp özen gösterdiler. Bunlar dolunayın yıldızları idi.

İdüp emr-i ʿusretde cedd-i[72] ʿaẕīm
Tozun görmeden ḳaldı peyk-i nesīm

Ḫadeng atsa der-pīş olan menzile
Ḳalurdı verāsında ṣad merḥale

Degül ẓıll-ı maḫrūṭi-i şām tār
Ḳodı sāyesin yolda ol şeh-süvār

Gidüp rūz ü şeb cidd ü ılġār ile
Ṣabā menḳabet ḫink-i reh-vār ile

Bedīd oldı altıncı günde ḳonaḳ
Leb-i Özi'de[73] menzil-i Ḳanlıcaḳ

Ḫoşā saʿy ü iḳdām-ı ṣāḥib-dili
Diyār-ı Ḳırım ḳanda ḳanda Kilī

Bu İsfendiyār ol ġazā heft-ḫʷān
Bu Rüstem o peygār-ı Māzenderān

[K-8A] O gün ol maḥalde ḳarār itdiler
[K1-35] Yorulmışdı bī-tāb olup yatdılar[74]

Yoruldum getür sāḳī bir cām-ı ṣāf
Ki tertīb olunsun ṣufūf-ı maṣāf

ʿAmūdın getür baña bezm-i cemüñ
Ḳıram boynuzın nerre-dīv-i ġāmuñ

Muġannī bir āvāze-i tāze ḳıl
Ḥazīn ṣavt-ı muḥriḳle āġāze ḳıl

72 cedd: emr K.

73 Özi'de: ur yine: K, A.

74 yatdılar: anlar K.

Zor ve sıkıntılı bir işte büyük gayret göstererek, rüzgar habercisi bile senin arkanda bıraktığı tozu göremedi.

Önde olan menzile ok atsa arka tarafında yüz aşama kalırdı.

O usta binici yolda giderken arkasında öyle bir gölge bıraktı ki yola düşen bu karanlık onun kendi gölgesidir.

Gece gündüz demeden büyük bir çaba ve süratle gidip sabah rüzgarı övgüsüne layık, yürüyüşü güzel bir at ile.

Özi şehri kenarında Kanlıcak mevkiinde altıncı günde konaklayacakları yer ortaya çıktı.

Cesur (adamların) çabası ne güzel! Kırım ve Kili şehirleri nerede?

Bu anlatılan İsfendiyar'ın yedi zorlu macerasıdır. Bu (yapılan savaş da) Rüstem'in Mâzenderân savaşıdır.

O gün o yerde durdular, yorulmuş yorgun olup yattılar.

Sâkî yoruldum bir sâf kadeh getir ki savaş safları düzenlensin.

Padişah meclisinin sütûnunu bana getir, gamlı erkek devin boynuzunu kırayım.

Şarkıcı taze güzel bir ses ver, yakıcı hüzünlü bir sesle ahenge başla.

Ki ben daḫı ṭabl-ı devātı alam
Bu meclisde bir çeng-i ḥarbi çalam

Peygār-ı Ḫān-ı Cengīzī-tebār Bā-tabur-ı Güftār-ı Bergeşte-kār Ve Gürīḫten-i Ān Gürūh-ı Ḫüsrevān[*]

[A-8A] Ṣaf-ārā-yı meydān-ı naẓm-āveri
Hüner-menḳabet ḫāme-i dāveri

[K1-36] Şeref-nāme-i feṯḥi teẕhīb idüp
Süḫen ṣāfların böyle tertīb idüp

Seḥer-geh ki ḫūrşīd şimşīr be-dest
İdüp ceyş-i tabur-ı şāmı şikest

Perīşān idüp leşkerin kevkebüñ
Ḳarasın daḫı görmediler şebüñ

5 Süvār oldı ḫāḳān-ı Rüstem-maṣāf
O bir ḳahramān-raḫş-ı ġurrende-ḳāf

Ne nāzende-raḳḳāṣ olur[75] cilve-ger
Zemīn def celācil gümüş naʿller

Fürūzende bergüstvānī çerāġ
Temāşā idüp cāna ṭaġ üsti bāġ[76]

Rikābın penāh eyleyüp māh-veş
Müzerkeş-küleh mīrzādur güneş

---

[*] Başlık, K: Peygār-kerden-i Ḫān-ı Cengīzī-tebār Bā-tabur-ı Aʿdā-yı Bergeşte-kār Ve Gürīḫten-i Ān Gürūh-ı Ḫüsrevān-meʾāl Ez-pīş-i Sipehdār-ı Ferḫunde-fāl A, K1.

75 olur: oldı K.

76 bāġ: daġ K1.

Öyle ki ben dahi davulu (elime) alıp bu mecliste harbi anlatan müzik aletini çalayım.

Cengiz Soyundan Gelen Hân'ın İşi Ters Gitmiş Bir Orduyla Yaptığı Savaş ve Hükümdarlar Grubunun Kaçışı

Nazmetme meydanının saf kuranı, hükümdarlık kaleminin hünerli menkıbesi

Fetih şeref-nâmesini süsleyip, söz saflarını böyle düzenleyip

Seher vakti ki güneş, elinde kılıç akşam taburunun ordusunu kırıp

Yıldız(lar)ın ordusunu perişan edip (o yıldızlar) gecenin karanlığını dahi görmediler.

Savaşçı Rüstem hükümdar ata bindi. O (at) gürleyen Kaf (Dağı'nın) kahraman bir atı(dır).

(O) ne nazlı rakseden cilveli (bir at) olur. Zemin tefe, gümüş nallar ise o tefin zillerine benzer.

Parlak zırhlı kandil, dağ üstündeki bağ(da) sevgiliyi temaşa edip

Güneş, ay gibi huzuruna sığınan altın külahlı beyzadedir.

N'ola cevher-i ebri itse ṣiyāb[77]
Zirih-pūş iç aġasıdur āfitāb

[K1-37] Olup çarḫ-ı nühde ṭoḳuz ḳat alāy
Güneş ṭabl-ı zerrīn şuʿāʿ-kerrenāy

Yaḫūd düşmeniñ[78] ḳahr içün vaḳt-i
Ṭoḳuz ṭop[79] ṣalıḳdur sipihr-i berīn

Yerinden ḳopup ol alāy-ı mehīb
Ḳıyāmet ḳopardı sipihr-i ʿacīb

[K-8B] Ṣıḳıldı ġubār-ı sipihrin cihān
Ṣafaḳdan felek[80] ḳan ḳaşandı hemān

Ṭarīḳ-i ġazāya olup mühtedī
Hemān düşmenüñ taburın istedi

Dem-i çāşt oldı be-nāgeh bedīd
Siyeh bir tütün ḳaʿr ü bün nā-bedīd

Tütünler çıḳup çarḫa ejder gibi
Çevirmekde gerdūnı mihver gibi

Ḳaraltılar aşmış ki çarḫ-ı kebūd
Sevād-ı ʿaẓīm olmış ol ḳara dūd

[K1-38] Ḳara ṭaġ mıdur ser-keşīde be-mīġ
Ki eşcārı rümḥ idi aḥcārı tīġ

Duḫānı ʿulüvv eyle ol ḳara ṭaġ
Virür ṭurma şemşīr-i ṭuġyāna zāġ

---

77 cevher-i ebri itse ṣiyāb: cevşen-i ebri itse niḳāb
78 düşmeni: düşmenüñ K1.
79 ṭop: ḳat K1.
80 felek: güneş K1.

Güneş bulut cevherini elbise etse ne olur. (O) zırh giymiş iç ağasıdır.

10 Dokuz katlı gökyüzünde dokuz sıra asker dizilmiş; Güneş altından davul, ışınları ise borazan olmuştur.

Yahut yüksek gökyüzü düşmanlık zamanında düşmanı yenmek için dokuz top (ile) haber verir.

O heybetli ordu harekete geçince, o şaşılacak gökyüzünde adeta kıyamet koptu.

Dünya göğünün tozu sıkıldı. Felek bu zamanda şafak (vaktinden) çok korktu.

(O ordu) gaza yoluna inanmış olup hemen düşmanın taburunu istedi.

15 Kuşluk vakti(nde) aniden ortaya çıkan siyah dumanın dibi görünmedi.

Dumanlar ejderha gibi gökyüzüne yükselip gökyüzünü değirmen taşı gibi çevirmektedir.

Mavi gökkubbe kütleler asmış ki o kara duman büyük karaltı olmuş.

Dumanla kaplı kara dağ mıdır ki ağaçları süngü, taşları kılıç idi.

O kara dağ(ın) dumanı(nı) yüksek eyle. Fitneci azgınlık kılıcına vereceğini bekletme.

Metīn eyleyüp taburın tū-be-tū
Toḳatda ḫanāzīr idi ol ʿadū

Lisān-āşnāyān-ı perḫāş-ver
Ṭalup baḥr-i heycāya dil aldılar

Güher-pāş olup ḫān-ı zerrīn-senām
Suʾāl itdi ʿaskerlerinden[81] peyām

Didiler ki ey ḫān-ı mālik-rıḳāb
Olunduḳda bu cemʿ-i keşret-ḥisāb

[A-8B] Ḳaṭāra ḳatılmadı çoḳ hergele
Ḳılıç ʿasker üç kerre yüz biñ hele[82]

İki biñden artuḳ olur ṭopları
Ḳolonbornadur şayḳadur ekşeri

Bu ʿasker ki keşretde Yeʾcūc'dür
Eñ ednāsı hem-pāye-i[83] ʿŪc'dur

[K1-39] Bu tabura nisbetle siz ẕerresiz
Bu bir baḥr-ı ʿummān siz ḳaṭresiz

Olurken luʿābıyla raṭbü'l-lisān
Uçup kellesi dil kesildi hemān

Lisāndur dilüñ kellesin kesdiren
Meşeldür bu kim söz esen baş esen

Bu sevād-figen sözleri dillerüñ
Bulandırdı ṣofrasını ʿaskerüñ

81 itdi ʿaskerlerinden: itdiler ʿaskerinden

82 Ḳılıçdār ucında yüz biñ gele K1.

83 pāye: sāye A, K1.

Kale içindeki o domuz düşman(lar), taburunu kat kat sağlam eylediler.

Savaşçı dilbilenler, kavga denizine dalıp tutsak aldılar.

Altın hörgüçlü hükümdar, cevahir saçıp askerlerinden yeni haberi sordu.

Dediler ki ey üzengi sahibi hükümdar! Bu sayı toplululuğu olduktan sonra

En azından üç yüz bin kılıçlı asker (olan) çok eşek sürüsü (bu) hayvan sürülerine katılmadı.

Topları iki binden fazla olur. Bunların çoğu Kolomborna ve Şayka'dır.

Bu asker(ler) ki sayı olarak Ye'cûc gibidir. En küçüğü Ûc'un rütbesiyle eşdeğerdir.

Siz bu tabura göre (bir) zerresiniz. Bu bir büyük deniz siz damlasınız.

Salyasıyla yumuşak sözlü olurken derhal kellesi uçtu, dili kesildi.

Dilin başını kestiren (yine) dildir. Bu atasözüdür ki rahat söz rahat kafadır.

Dillerin bu karartı düşüren sözleri askerin sofrasını bulandırdı.

Ḥaḳīḳat ʿadūya olınsa ḳıyās
Bir avuç idi cünd-i yezdān-şinās[84]

[K-9A] Ṭayansun mı bir muḥteḳır[85] merzbūm
Ki yetmiş iki millet itmiş hücūm

ʿAceb muḫtelif heyʾet ecnās idi
Meger Ḳāfʾdan gelme nesnās idi

Ne tabur ki bir ḳulle-i Ḳāf idi
O kehrāblar[86] dīv-i leffāf idi

[K1-40] Eger uşt diyü eyleseñ bir ḫiṭāb
Virür ʿav ʿavayla cevābı kilāb[87]

Çubuḳdan geçürseñ eger yek-be-yek
Çıḳar maymūn eyāletinden[88] Şebek

Ḳayış baġlu mūzeyle ehl-i ġurūr[89]
Cihānda ḳayış baldır itmiş ẓuhūr

İdüp arḳasında siper üstüvār
Meger ḳaplubaġadur ol nā-bekār

Zirihde duta küşte ḳadd-i keçi
Düşürmüş ḳażā aġa bir yengeci

Elin ḳoynuna ṣoḳsa ol ḳoncoloz[90]
Girer ṣanki ḳıl torbaya istaḳoz

---

84 şinās: sipās K1.
85 muḥteḳır: muḥtaṣar K1.
86 kehrāblar: Lehliler K1.
87 Saña ol virür ḳalb-raḳdan kilāb A, K.
88 maymūn eyāletinden: anda maymūn elinde K1.
89 ġurūr: şürūr K1.
90 ḳoncoloz: ḳad Nücūz K.

Doğruluk düşmanla karşılaştırılsa Allah'ı tanıyan asker bir avuç idi.

Bir vurguncu ülke ki, yetmiş iki millet hücûm etsin dayanabilir mi?

Acaba (bu insanlar) farklı topluluk ve türler idi. Meğer Kaf (Dağı'ndan) gelmiş maymunlar idi.

Ne tabur(dur) ki Kaf (Dağı'nın) zirvesidir. O kehribarlar ise etrafı sarmış devler idi.

35 Eğer "uşt" diye bir hitap eylesen köpekler sana havlamakla cevap verir.

Eğer tek tek çubuktan geçirsen memleketinden Şebek maymunu çıkar.

Kibirli kimseler bellerine bir kayış bağladılar. (Böylece) dünyada kayış baldır ortaya çıktı.

Halbuki o sağlam siper arkasında duran işsiz kaplumbağadır.

Ölmüş keçi boyunu/cesedini zırhda tutup bir yengeci kazara ağa düşürmüş.

40 O koncoloz elini koynuna soksa sanki istakoz kıl torbaya girer.

Meyānında terkeş ki pür-tīrdür
Hemān ṭut ki bir oḳlu ḫinzīrdür

Çelenginde farż it ki yalduzludur
Yine bir geyikdür ki boynuzludur

Meters içre ālāta çekmez[91] emek
Ne ḳazma görür iş ne taḫta kürek[92]

[A-9A] Çü ḥis itdi ḫān-ı żamāʾir-şināsı
[K1-41] Rüʾesā-yı ʿaskerde ḫavf ü hirās

İşāret ḳılup müftī-i fāżıla
Mesīḥā-nefes pīr-i ṣāḥib-dile

Ki feyż-i nübüvvetle[93] ol ercmend
Vire cünd-i İslām'a nuṣḥile pend

Be-fermān-ı ṣāḥib-ḳırān-ı dilīr
Ṣuʿūd[94] itdi bir tūde ḫāk üzre pīr

ʿAṣā ile ol püşte üzre bu nūr
Kelīm idi gūyā ki ber-Kūh-ı Ṭūr

O tūde sipihr idi bu Müşterī
O burc-ı şeref bu meh-i enveri

Dem-i ʿĪsā-veş gösterüp muʿcizāt
İdüp naḳl-ı āyāt yā[5] beyyināt

[K-9B] O ḫoş-lehçe-i riḳḳat-engīz ile
Bu pür ḥālet enfās-ı dil-ḫīz ile

---

91 çekmez: geçmez K1.
92 Burunla ṣaḳal pāk ḳazma kürek A, K.
93 nübüvvetle: hüviyyetle A, K1.
94 Ṣuʿūd: Ḳuʿūd K1.
95 yā: pür K1.

Ortadaki ok çantası ki okla doludur. Hemen farz et ki (bu çanta) bir oklu domuzdur.

Boynuzlu bir geyik ki, çelenginde iki yaldız (olduğunu) farz et.

Siper içinde aletlere ihtiyaç duymaz. (Orada) ne kazma ne (de) tahta kürek iş görür.

İçyüzleri bilen hükümdar gibi komutanlarda korku hissetti.

(Hz. İsâ gibi) nefesi şifa olan cesur ihtiyar, faziletli müftüye işaret edip

O muhterem, peygamberlik feyziyle ki İslam ordusuna öğüt versin.

Yiğit hükümdarın emriyle (o) ihtiyar, bir yığın toprak üzerinde yükseldi.

Bu nur, asa ile o tepe üzerinde sanki Tûr Dağı üzerinde konuştu.

O yığın gökyüzü idi. Bu Jüpiter, o şeref burcu, bu çok parlak ay.

Hz. İsâ'nın nefesi gibi mucizeler gösterip ayet ve deliller nakledip

O dokunaklı hoş dil ile bu gönül coşturucu nefeslerin hâlleriyle

[K1-42] Cihād āyetin naḳl ü tefsīr idüp
Ġazā faẓlını ḫalḳa taḳrīr idüp

Didi ḳoç yigitler anadan ṭoġar[96]
Bu dünyāya ḳurbān içün geldiler

Ne dünyā-yı fānī ne devlet gerek
Bize yā ġazā yā şehādet gerek

55 Ḳanı bir bu günki gibi yevm-i ʿīd
Ölürseñ şehīd öldürürseñ saʿīd

Murād alacaḳ ḳutlu gündür bu gün
Dilīr-āne bayram dügündür bu gün

Ḳalan ġāziye nām-ı kām-ı nigū
Şehīde temāşā-yı dīdār-ı Hū

Ḳopup ḫalḳdan bir ġırīv ü enīn
Ki ṣarṣıldı nüh ṭāḳ-ı çarḫ-ı berīn[97]

İdüp sengi yāḳūt-ı sürḫ eşk-ḫūn
Olur arż-ı ġabrā şaḳāyıḳ-nümūn

[K1-43] 60 Varup secdeye ḫān-ı taḳvā-penāh
İderdi münācāt o ẓıll-ı ilāh

Siyeh ḫāke düşmişdi nūr-ı sefīd
Zemīnden olup yāsemenler bedīd

Dil-i ḫāliṣ ü niyyet-i ḫāṣ ile
Duʿā eyledi ṣıdḳ u iḫlāṣ ile

96 anadan ṭoġar: ki hep ṭoġdılar K1.

97 berīn: zemīn K1.

Cihat ayetinin (mealini) nakl ve tefsir edip gazanın faziletini halka anlatıp

Dedi, anadan doğan koç yiğitler bu dünyaya kurban olmak için geldiler.

(Bize) ne fanî dünya (ne de) devlet; Bize ya gaza ya (da) şehadet gerekir.

Hani bugünkü gibi ölürsen şehid öldürürsen mutlu (olduğun) bir bayram günü

Bu gün isteğine ulaştığın hayırlı gündür. Bu gün yiğitçe bayram, düğündür.

Kalan gaziye güzel lezzetin şöhreti; şehide Hû (olan Allah'ın) cemalinin temaşasıdır.

Halktan bir bağrışma ve inilti meydana geldi ki yüce göğün dokuz katı sarsıldı.

Kanlı gözyaşı taşı kırmızı yakut yapıp yeryüzü yarık/çatlak olarak gösterilir.

Takva ehli hükümdar secdeye varıp o Allah'a münacat ederdi.

Beyaz nur siyah toprağa düşmüştü. Zeminden yaseminler çıkmaya başladı.

Halis dil ve has niyet ile; sıdk ve ihlas ile dua etti.

Dönüp çevrilür başı üzre felek
El açmışdı āmīne gökde melek

Meşām aldı gül feyżden rāyiḥa
Duʿālar ḳabūliçün el-Fātiḥa

[A-9B] 65 Esüp bād-ı gül-rīz-i nuṣret bedīd[98]
Ṭalaslandı rāyāt-ı sürḫ ü sefīd

Bu ṭarz üzre tertīb olundı ṣufūf
Alāylar ḳurup ṭurdı ehl-i süyūf

Olup ṣaġ ḳolda cinān-ı yemīn
Alāy ḳurdı ḳalġay o sulṭān-ı dīn

[K1-44] Yesār-ı ẓafer-māyede şīr[99]-vār
Geçüp nūr-ı dīn ṭurdı şemşīr[100]-vār

Ṣaf-ı ḫān ile ḳalbde cān gibi
Dil-i pāk-ı müʾminde īmān gibi

[K-10A] 70 Olup üçlerüñ himmeti reh-nümāy
Hücūm eyledi üç ṭarafdan alāy

Ḳuruldı yine bezm-i rezm-i veġā
Müṣelleṣ getürdi ḳażā gūyiyā

Boyandı mey-i ḫūnıla yeryüzi
Ḳaża ṣundı aʿdāya eşḳar gözi

İdüp sīnesin ṣafḥa-i imtiḥān
Ṣülüṣ ḫaṭ elifler çekerdi sinān

98 Esüp: Olup A, K.

99 māyede şīr: bāra şimşīr A, K1.

100 nūr-ı dīn ṭurdı şemşīr: ṭurdı dehşetle bir şīr K1.

Felek/Dünya onun başı üzerinde döner. Melek(ler) gökte amin (demek için) el açmıştır.

Burun feyzden gül kokusunu aldı. Duaların kabul olması için el-Fatiha.

Zaferin gül saçan rüzgarı ortaya çıkıp beyaz ve kırmızı bayraklar dalgalandı.

Sıralar/saflar bu usûle göre düzenlendi. Kılıç sahipleri, alaylar kurup durdu.

Mübarek bahçeler sağ tarafta olup o din sultanı alay kurdu kuracak.

Zafer kazanan sol taraftan aslan gibi geçip dinin nuru kılıç gibi dikildi durdu.

Hükümdarın temiz meclisinde, bir bedendeki can gibi müminin temiz gönlünde iman gibi.

Üçlerin himmeti yol gösterip, alay üç taraftan hücûm eyledi.

Savaş meclisi yine kuruldu. Sanki kader, meydandaki savaşçıların önüne üç köşeli bir top getirdi.

Yeryüzü kan şarabıyla boyandı. Kaza düşmana en hakir olan gözü sundu.

Göğsünü sınama levhası yapıp mızrak sülüs hattıyla elifler yazardı.

ʿAceb naḫl-bend idi tīġ-i dü dem
Ki işlerdi bir naḫla üç ḳat ḳalem

Ciger- kūşe-i ḫān-ı ḫāḳān-mekīn[101]
Ol ḫūrşīd-i īmān ve ol nūr-ı dīn

Ḳolunda olan seyl-i cerrār ile
Ḳażā nāvekān-ı kemān-dār ile

[K1-45] Öñin[102] çignedüp pīl-i serkeş gibi
Kirīş gerdiler ḫaşma āteş gibi

Naẓar ḳılmayup ṭop-ı ejder-veşe
Semender olup ṭaldılar āteşe

Ṣalup pence-i ḳahrı şīrāna dest[103]
Ṭayanmazdı çarḫ-ı felek oldı mest[104]

Zihī şīr-i ṣavlet hizebrāna ġāb
Ki çarḫ-ı felekde ola pençe[105] tāb

O tabur ki gerdūndan itmezdi bāk
Girībān-ı kāfir gibi oldı çāk

Zirih çeşm-i ḫayret açup çün nücūm
Ḳażā ḳanġı cānibden eyler hücūm

Açup ṣu yolın[106] yapdı şemşīr-i tīz
O yoldan ḳoyuldı süyūf-ı[107] sitīz

---

101 mekīn: mubīn A, nigīn K1.
102 Öñin: O gün K1.
103 şīrāna dest: pīlān-ı mest A, K1.
104 mest: pest A, K1.
105 ola pençe: pençe ola K.
106 ṣu yolın: ṣavlın K.
107 süyūf: süyūl K.

Acaba iki ağızlı kılıç balmumcu mu idi ki bir ağaca üç kat kalem işlerdi.

Hakanlık makamında oturan padişahın ciğer köşesi (evladı); o iman güneşi ve dinin nuru

Kaza kolunda coşkun bir sel gibi yay kullanan usta okçuların attığı oklar gibi.

İnatçı fil gibi önünü çiğneyip düşmana ateş gibi kiriş gerdiler.

Ejder yılanı gibi top(a) bakmayıp semender (ateşte yaşar bir masal hayvanı) olup ateşe daldılar.

Kahir pençesini arslanların üzerine uzatınca feleğin çarkı bile dayanmayıp mest oldu.

Saldırgan arslanın arslancasına kusuru ne güzel ki çarh-ı felekte gücü ortaya çıktı.

Göklerden bile korkusu olmayan o tabur, kafirin yakası gibi yırtıldı.

Zırh yıldız gibi hayret gözünü açıp kaza hangi taraftan hücûm eyler (baktı).

Keskin kılıcını açıp saldırışını yaptı. Saldırı selleri o yoldan aktı.

Girüp itdiler kāfiri[108] tārümār
Dilīrān-ı serkeş çü gīsū-yı yār

Muraṣṣaʿ ögürli aġalar bile
Mücevher küleh mīrzālar bile

[K1-46] Ḫuşūşā bahādır aġa-yı dilīr
Vezīr-i dil-āver emīr ü müşīr

Çeküp gāh şemşīr ve geh şeşperi
Ururdı biribirine ṣafları

[A-10A] Olup altıdan ṣūret-i mesʾele
Südüs ḥiṣṣedür ḫaṣma şeşper hele

Ṣalup ol sipeh kūh-ı pūlāda ceng
Hücūm itmiş ebr-i siyāha peleng

Olup nev-ʿarūs-ı ẓafer ṭālibi
Ṣarılmışdı tabura ejder gibi

[K-10B] Ġazā-pīşe ḫān-ı Tehemten-celāl
Ṣaf-ı gīrūdār içre mānend-i Zāl

Mübārek başında o tāc-ı kerīm
Hemān ḳubbesi ile Sulṭān Selīm

O zerrīne-ḳartan-ı pür-kevkebe
N'ola ṣalsa ẓerre sipihre cebe

[K1-47] N'ola olsa serder hevā-yı ẓafer
O ʿanḳāya terkeş yeter bāl ü per

108 kāfiri: düşmeni K1.

Girip kafiri perişen ettiler. Başkaldıran yiğitler gibi dost edinemediler.

Süslü dost ağalar, mücevher külahlı beyzade(ler) bile

Özellikle yiğit kahraman ağalar, yiğit vezir, komutan ve mareşal

Bazen kılıç ve topuzunu çekip safları birbirine kırdırırdı.

Mesele altı pay üzerine kurulunca, paylardan altıda biri düşmana topuz olarak hisse olur.

Ordu, çelik dağa savaş açıp kara buluta saldıran bir pars gibi hücûm etmiş.

Zaferin yeni gelini ona talip olup bir ejderha gibi taburun etrafını sarmıştı.

Gaza peşinde olan Tehemten görkemli hükümdar, Zâl gibi hükümdarın safındaydı.

Sultan Selim o anda mübarek başında kubbeye benzer o büyük tac ile

O yıldızlar gibi parıldayan altın işlemeli kaftan, gökyüzünün cebine bir zerre salsa ne olur.

Zafer havası başı sardığında, o Zümrütüanka kuşu için tüy ve kanat bile ok yerine geçer.

95 Cemāli olup āfītāb iltimāʿ[109] şuʿā
Kemend-i girih-gīr-i ḫaṭṭ-ı

İdüp ḫāriku'l-ʿāde bir berk[110] -tāz
Ḳapup ḫaşmı yırtardı ol şeh-bāz

Seḥāb-ı zirih yaġdurup ġayş-ı ḫūn[111]
Tegerg idi ḳurşūn ʿadūdan füzūn

Tüfeng olmış āteş-feşān ejdehā
Aġız veznesi kej-düm-i pür-cefā

Döküp fālye-i ṭopa nā-geh şerer
Uyur ejderüñ ḳuyruġuñ[112] başdılar

100 Ġażabdan pür-āteş olup vaḳt-i ceng
Ḳatı asmışa[113] itdi ṭop ü tüfeng

Leb-i ṭopdan çıḳdı pīçīde-dūd
Tüfenge olup ṣarma ḳonduḳ kebūd

[K1-48] Düḫān içre ṣad pāre merdān-ı kīn
Tütün kārı yaşdırma idi hemīn

Esīr-i düḫān idi çarḫ-ı daġal
Ḳabartay çubuḳdur tüfeng-i cedel

İçinden çıḳan ḫalḳa-der-ḫalḳa dūd
Aña telli bir püskül olmış kebūd

---

109 ḫaṭṭ: ḫayṭ A, K1.

110 berk: terk K1.

111 Nügūl idi ḳurşūn ʿadūdan bīrūn K1.

112 ḳuyruġuñ: ḳuyruġa K.

113 asmışa: işdi A, işler K1.

Güneş, onun yüzünün güzelliğiyle parlamakta; ışık ışınları ise düğüm tutan birer kementtir.

O doğan (kuşu) olağanüstü bir şimşek hızıyla düşmanı tutup yırtardı.

Zırh bulutu kan yağmurunu yağdırıp dolu düşman için kurşundan fazla idi.

Ejderha ateş saçan tüfenk, ağız veznesi cefa dolu akrep olmuş.

Topun falyasına ansızın kıvılcımlar döküp uyuyan ejderhanın kuyruğuna bastılar.

Savaş zamanı hiddetten çok kızıp şiddetli (bir şekilde) top ve tüfenge asıldı.

Topun ağzından kıvrıla kıvrıla çıkan duman, tüfengin etrafını sararak mavi renge büründü.

Kinci yiğitler, duman içinde yüz parça (olmuş). Duman etkisi hemen yayıldı.

Hileci felek, dumanın esiri idi. Savaş silahı Kabartay (yapımı) çubuktur.

İçinden halka halka çıkan dumandır. Mavi gök ona telli bir püskül olmuş.

Çıḳup çarḫa ḫumbāra āteş ṣaçar
Küpe bindi cādū-yı ezraḳ meger

Fesān-ı sipihre olup kīne-dār
ʿAceb diş biler ḫançer-i zer-nigār

[A-10B] Zirih çeşm-i ḥayret açup dūn[114] nücūm
Ḳażā ḳanġı cānibden eyler hücūm

Zamān resm idüp meclis-i dāġ ü derd
Düḫānıyla ḫūn sürḫile lāciverd

İdüp ḫāme-i dest-i çūbi be-dest
Yazardı ḳażā başa ḫaṭṭ-ı şikest

[K1-49] Mey-i ḫūn-ı sāḳī-i bezm-i ḳader
Gümüş ṭās-ı miġferle ölçer döker

Yem-i ḫūn idi ʿarṣa-gāh-ı maṣāf
Ḳılıç bāliġi tīġ-i cevşen-şikāf

Ḳılıç mevc-i seyyāl ü yem ḫūn-ı āl
Ṭoñuz bālıġı düşmen-i bed-şikāl[115]

[K-11A] O deryā-yı ḫūn içre ḫum-bāreler
Deñizde yanar aṭalardur meger

Olup cū-yı ḫūn-ı ʿadū pür-ḫürūş
Meger kim Ḳızılırmaḳ itmişdi cūş

O cūy içre māhī dürür bī-ḳarār[116]
Balıḳlar durur[117] ḫançer-i ābdār

---

114 dūn: çün A, K1.

115 şikāl: sigāl K1.

116 dürür bī-ḳarār: mercān-vār K1.

117 Balıḳlar durur: Mülemmaʿ sürḫile K1.

105 Havaya fırlatılan humbara bombası, etrafa ateş saçar. Oysa ki mavi cadı küpe bindi.

Altın işlemeli hançer, gökyüzü bileği taşına kin besleyerek ne kadar da şaşılacak bir şekilde diş biler.

Zırh kuşanmış kimse, şaşkınlık gözünü açıp aşağıdaki yıldızlara bakar. Kader "acaba hangi taraftan hücûm edecek" der.

Zaman, kırmızı kan ve dert dumanıyla (gökyüzünü) laciverde boyayarak bir acı ve yara meclisi resm etti.

Kader, eline tahtadan bir kalem alarak inasanın başına kederli yazısını yazardı.

110 Kader meclisinin sâkisi, kan şarabını gümüş miğfer tasıyla ölçer, döker.

Savaş meydanı, kan denizine dönmüştü. Zırhları parçalayan kılıçlar ise kılıç balığı gibiydi.

Kılıç, akıp giden dalga, deniz ise kızıl kandır. O kötü niyetli düşman ise domuz balığı gibidir.

O kan denizi içinde kumbaralar, meğer denizde yanan adalardır.

Düşman kanının ırmağı, pek coşkun (ki) sanki Kızılırmak coşmuş.

115 O ırmak içinde kararsız (olan) balıktır. Balıklar parlak hançerdir.

Çöküp ḍarb-ı kūpāldan ḫod siper
Çuḳur cāmiʿuñ ḳubbesidür meger

Dü nīme olup miġfer-i āhenīn
İki keffe-i[118] sevḳ-i āh ü enīn

Delükli siperler ki misket yedi
Müşebbek lakin ṭop-ı ṣābūn idi

[K1-50] O misket ki aʿdāya tevbīḫdür
Der-i ḫışn-ı peygāra[119] kelmīḫdür

ʿAmel-mānde bāzūlar iş ṭutmadan
Zirihlerde ḳaldı dikiş ṭutmadan

Oḳın atdı terkeş yāyın aṣdı ḳavs[120]
Kiriş ḳırmaḳ üzre ayaḳ başdı ḳavs[121]

Ḳapaḳ atdı miġfer olup zīr-i pāy
Virüp fālye açıldı ṭop-ı alāy

Ne ādemde ṭāḳat ne atlarda tāb
Ṭurup ṣallanur ḫālī ḳalmış[122] rikāb

Ṣıḳıldı neberd içre ḫaṣm - ı ṣaḳī
Meger mengene[123] oldı ṭop ḳundaḳı

[A-11A] Ölenler ki āsūde-ḥāl oldılar
Virüp naḳd-ı cān müft ḳurtuldılar

118 keffe-i: keffedür K1.
119 peygāra: aʿdāya K1.
120 Ötin itdi terkeş yāyın başdı ḳuds K.
121 ḳavs: ḳuds K.
122 ḫālī ḳalmış: ḳılda A, ḳılıç ile K1.
123 Meger mengene: Teker meker K1.

Demir topuz darbesinden çöken kendi siperi(nin) çokuru sanki caminin kubbesidir.

Demirden miğfer ikiye bölünüp ah ve iniltilerin yöneldiği terazinin iki keffesi hâline geldi.

İçine misket isabet etmiş delik deşik siperler, kafes gibi gözenekliydi; fakat sabun topu gibiydi.

O misket (silah) ki, düşmana tekdirdir; savaş kalesinin kapısına vurulmuş bir yaradır.

İş göremez durumda olan kollar, iş tutmadan; zırhlarda dikiş tutmadan kaldı.

Oku attı. Yay kabzasını serbest bıraktı. Kirişi koparma derecesine getirmek üzere ayağını sağlam bastı.

Kapağı fırlayıp ayaklar altında miğfer gibi ezildi. Alay topunun ateşleme deliği ateş alıp patladı.

Ne insan(lar)da güç; ne atlarda kuvvet (kaldı). Özengi boş kalmış sallanır durur.

Haydut düşman savaş meydanında sıkıştırıldı. Top kundağı sanki bir mengene oldu.

Ölenler rahata erdiler. Canlarını verip bedavadan kurtuldular.

Ulaşduḳça ālüfte merdān-ı kīn[124]
Bozuldı olup münfaʿil[125] müşrikīn

[K1-51] Bedenler olup żaʿfdan[126] nā-tüvān
Bıçaḳ üstüḫ^{v}āna ṭayandı hemān

Alup altıyı şeş-per-i ser-firāz
Yatur bir per ü bālı işkeste bāz

Urup cevşene aġzını yüzdiñüz[127]
Külünginde burnı ḳırıldı biraz

130 Yüzin döndürüp ḫançer-i raḫne-dār
Siper arḳa virdi be-ḳaṣd-ı firār

Açıldı ʿalem ṭutdı semt-i gürīz
Yelān ayaġı oldı rümḥ-i sitīz

[K-11B] Ḳırup köstegi raḫş-ı ṣabr u ḳarār
Firār itdi aʿdā-yı bergeşte-kār

ʿAleyh oldı tedbīr-i maʿkūs-ı leh
Yine ḳazdığı ḳuyuya düşdi çeh

Ḳılıç iş kesüp eñseden Moskov'a
Düşürdi beyābāna ḳurre ḳuva

[K1-52] 135 Ḳafādan ḳoyup tīġ-i āteş-nümā
Ṭabīb-i sipihr urdı dāġ-ı ḳafā

Degüldür ġubār-ı ṣaf-ı kār-zār
Duman atdırır düşmene rūzgār

---

124 kīn: dīn A, K1.

125 münfaʿil: münfaṣıl K1.

126 żaʿf: zaḥm K1.

127 yüzdiñüz: bozdıñuz K1.

İffetsiz kinci insanlar yetiştiği zaman müşrikler etkilenip bozuldu.

Bedenler zayıflıktan kuvvetsiz olup hemen bıçak kemiğe dayandı.

(Düşmandan) altı darbe almış o başı dik savaşçı, şimdi kanadı kolu kırılmış şahin gibi yerde yatmaktadır.

Zırha vurup ağzını parçaladınız. Külünk darbesiyle de burnu biraz kırıldı.

Yivli hançere yüzünü dönderip kaçmak amacıyla uzaklaştı.

Bayrak açıldı, kaçış gerçekleşti. Savaş süngüsü pehlivanlar basamağı oldu.

Sabır ve karar atının kösteğini kırıp işi tersine dönmüş düşman firar etti.

O (kişi) için düşünülen uğursuz tedbir, ona yaramadı. Yine kazdığı çukura (kendisi) düştü.

Kılıç, enseden vurup işi bitirdi; Moskov'u kovalaya kovalaya çöllere düşürdü.

Gökyüzünün hekimi olan Güneş, ateş gibi parlayan kılıcını başın arkasından vurup yaraladı.

Görünen savaş meydanının tozu değildir. Rüzgar, adeta düşmana duman attırır.

Feżā-yı ḫayāl eyleme gird-bād
Ṭozutdı döne döne ehl-i fesād

Yaḳup nār-ı tīr ile bāl ü perin
Ṣavurdı ḳażā çarḫa ḫākisterin

Yıġıldı gelüp ol ḳadar baş ü dil
Zebān-ı ḳalem vaṣfa ḳādir degil

Selāsil-i bikrden o begzādegān
Ki zencīrli serve beñzer hemān

Ser-i düşmeni itdi tīġ-i ẓafer
Belā şāhrāhında nev-tūdeler

Bedenler yatur çevrede ḫ^{v}ār ü zār
Sibāʿ ḫayline olmış etden ḥişār

[K1-53] İdüp gūş ü bīnīden aḫẕ- ı nevāl
Ḳulaḳ sofrasına oturmış şeġāl[128]

Vekīl ḫarç olup mūr ü māra ḳażā
Virür laḥm-ı laʿīnini cā-be-cā[129]

[A-11B] Bu fetḥiyle şād oldı ins ü melek
Bu şevḳıyla girdi semāʿa felek

Şebān-geh sipihr üzre ḍahk-ı nücūm[130]
Melāʾik donanma idüp yaḳdı mūm

Virüp gülşen-i ʿişrete āb ü tāb
Havāʾī fişekler atardı şihāb

128 şeġāl: çaḳal K1.

129 laʿīnini: taʿyīnini A, K1.

130 ḍahk-ı: ṣanmañ K1.

Hayal alemini girdaba çevirdiler. Fesadçılar, döne döne her tarafı tozu dumana kattılar.

Kader, kol ve kanadını ok ateşiyle yakıp külünü feleğe savurdu.

O kadar baş ve gönül gelip birikti (ki) kalem dili onları anlatmaya gücü yetmedi.

O beyzadelerin herbiri, zircirlere vurulmuş birer servi ağacına benzeyen silsilelerdir.

Zafer kılıcı, düşmanın başını kesti. Felaket caddesinde yeni ceset yığınları oluştu.

Bedenler çevreye hor (bir şekilde) saçılmış. Yırtıcı hayvanlar sürüsüne etten (bir) kale oluşmuş.

(O), kulak ve burundan kısmetini alarak kulak sofrasına oturmuş çakal gibidir.

Kader/ecel devreye girdiğnde o lanetli, değersiz bedenin etini yer yer yılan ve karıncalara verir.

İnsan ve melek, bu feth ile mutlu oldu. Bu sevinç ile felek dönmeye başladı.

Geceleri gökyüzünde yıldızların paıldamasıyla, melekler donanma düzenleyip mumlar yakmış gibi göründü.

Eğlence bahçesine parlaklık vererek havaî fişekler gökyüzüne parlak ışık verirdi.

Ḳıyās itme meh mihre oldı ḳarīn
Ṭoḳuşdurdı çarḫ iki kebş āteşīn

Degildür nümāyān olan kehkeşān
Yol itdi sipihr üzre rūḥāniyān

Görüp eyleme ṣaçlı yıldız ḫayāl
İder Zühre raḳṣ elde bir dest-māl

[K-12A] Bu fetḥi görüp ḫān-ı yezdān-şinās
[K1-54] İder Ḥażret-i Ḥaḳḳ'a ḥamd ü sipās

Taḳarrüb murād itdi ḳurbānıla
Mesākīne inʿām ü iḥsānıla

Üsārāyı azād idüp yek-sere
Selāmetle gönderdi her kişvere

İderken bu aʿmāl ile iştiġāl
Vürūd itdi bir peyk-i ferḫunde-fāl

Pesendīde-manẓar müferraḥ-peyām[131]
Be-kef nāme-i maġz-ı müşgīn-ḫitām

Mezāyā-yı nāzendesi rūḥ-fezā
Meʾāl-i ḫoş-āyendesi dil-güşā

Meger ol maḥaller ki tabur-ı şūm
Özī'den geçüp eylemişdi hücūm

Müsellaḥ yigirmi iki biñ süvār
Kemer-bend-i hengāme-i gīrüdār

131 peyām: kelām A, K1.

Güneşle ayın karşı karşıya gelip tutulduğunu hesap et. Felek iki heyecanlı koçu çarpıştırdı.

Gökyüzünde görünen şey, samanyolu değildir. Melekler gökyüzünde kendilerine yol edinmişler.

Zühre yıldızı bir hayal görünüp hareket edince, Venüs yıldızı elinde bir mendil ile dans etmeye başlar.

Allahı tanıyan hükümdar, bu fethi görüp Hazret-i Allah'a şükr eder.

Kurban keserek Allah'a yakınlaşmayı murad etti. Yoksullara nimetler verip iyiliklerde bulundu.

Esirleri tamamen azat edip selametle ülkelerine gönderdi.

Bu işler ile meşgul olurken, müjdeli haber getiren bir haberci çıkageldi.

Görünüşü beğenilen, ferahlatan haber; misk kokulu sonuç içerikli mektup elde.

Nazlı meziyetleri ferahlık verir. Hoş gelen anlam gönül açar.

Meğer o zamanda uğursuz tabur, Özi(şehrin)'den geçip hücûm etmişti.

Ata binmiş yirmi iki bin süvari, savaş kargaşasına hazır.

[K1-55] Çıḳup baḥr-i ʿummān-ı taburdan
Kefe semtine ṭoġrı ṭutmuş dümen[132]

Meger bu imiş maḳṣad-ı fāsidi
Żamīrinde endīşe-i kāsıdı[133]

O eṭrāf ü eknāfı vīrān ide
Dil-i ehl-i İslām'ı sūzān ide

Ḫarāb eyleyüp şehri ol ḳavm-ı şūm
Döne lāne-i cuġda ol ḥırz-ı būm[134]

Bu desīseye vāḳıf olduḳda ḫān
Müheyyā tedārik idüp ol zamān

[A-12A] İrişmiş[135]cünūd-ı ẓafer-pīşeden
Bir enbūh-ı pür-zūr ü düşmen-şiken

Olup ceyşe serdār-ı bā iḥtişām [136]
Yegen Mīrzā şāh-ı ḳādir be-nām

Bu emrüñ ki temşiyyet itdi murād
Hemān ḳıldı teşmīr-i zeyl-i cihād

[K1-56] Şikārın arar ḍayyıḳım ner gibi
O vādīleri sürdi[137] ejder gibi

Bu cānibde ḳalmışdı ḫaşm-ı rezīl
Kefe şehrine gelmege elli mīl

---

132 ṭoġrı ṭutmuş: ṭutmuş itmiş K.
133 Żamīrinde: Nigūhīde A, K1.
134 ḥırz-ı būm: merz-būm A, K1.
135 İrişmiş: Ayırmış K1.
136 iḥtişām: iḥtirām K1.
137 sürdi: süzdi K1.

Hadd ü hesabı olmayan ordu çıkıp Kefe Şehri'ne yöneldi.

Oysaki içinde bozuk maksadı ve fena niyeti bu imiş.

O her tarafı harap edip İslam olanların gönlünü yaka.

O uğursuz kavim şehri harap eyleyip o baykuş sığınağı baykuş yuvasına döne.

Hükümdar, bu hileyi anlayınca o zaman tedbirini aldı.

Zafer ruhlu askerlerden düşmanı yenen ve güçlü bir kalabalık yetişmiş.

Yeğen Mîrzâ adıyla bilinen kudretli hükümdar, orduya komutan olup

Bu emrin maksadı düzene koymaktı ki cihadın devamına hemen niyet etti.

Daracık yerlerde erkek gibi avını arayan ejderha o vadileri darmadağın etti.

Rezil (olan) düşman bu tarafta Kefe Şehri'ne varmaya elli mil kalmıştı.

Yitişdi Yegen Mīrzā-yı dilīr
Bulut gibi yaġdurdı bārān-ı tīr

[K-12B]170 Hevānıñ yüzin ṭutdı tīr ü siper
Muliḥ ḥāṣıl-ı ʿömre gelmiş meger[138]

Zirih ġayṣ-ı ḫūn yaġdırup hemçü mīġ
Ḳırup dökdi ḫūn ve seri gürz ü tīġ

Düşüp üstüne ḳaṭre-i ḫūn-ı al
Cebe pul pul oldı Firengī-miṣāl

Hücūm itdi mānend-i şīr-i pele
Ṭayansun mı şīr-i nerre ḫergele

ʿAceb uġradı düşmen-i fitne-ḫīz
Ne tāb-ı şekīb ü ne rāh-ı gürīz[139]

[K1-57] 175 Urup tīġ-ı kūpālı ol şeh-levend
İp oldı eşirrā miṣāl-i kemend

O ḳavm-ı siyeh-baḫt ve bergeşte-kār
Yüzi ḳarası ile itdi firār

Bu feṭḥ-i[140] cedīdi o Rüstem-meniş
Yazup ḥażret-i ḫāna ʿarż eylemiş

Dürūd eyledi bu muṣarraḥ-nüvīd
Olup ehl-i İslām'a ʿīd üsti ʿīd

138 Muliḥ: Ḳılıç K1.
139 gürīz: sitīz K1.
140 feṭḥ: naṣr K1

Kahraman (olan) Yegen Mirzâ yetişti. Bulut gibi ok yağmurunu yağdırdı.

Ok ve siper hava sahasını tuttu. Meğer çok güzel ömrün sonuna gelmiş.

Zırh, kara bulut gibi kan yağmuru yağdırıp ok ve gürz başı kırıp kan döktü.

Zırh, kırmızı kan damlası üstüne düşüp Firengî gibi değersizleşti.

Yiğit aslan gibi hücûm etti. Erkek aslana eşek sürüsü dayanır mı?

Acaba kargaşa içinde kalan düşman(ın) ne tahammül gücü ve kaçma yolu (kaldı).

O boylu poslu (genç), demir topuzun/gürzün okunu vurunca, kötüler kement gibi dizildiler.

O kara bahtlı ve işi ters giden kavim, yüz karası ile firar etti.

O Rüstem tabiatlı (kişi), bu yeni fethi yazıp hükümdar hazretlerine arz eylemiş.

İslam topluluğu bayram üstüne bayram olan bu açık müjdeyi medh eyledi.

SONUÇ

Daha çok tarihî açıdan incelenen zafer-nâmeler Türk edebiyatında çok fazla incelenmemiştir. Bu tür eserlerin verdiği mesajlar, daha çok tarih ilminin; mesajlar verilirken kullanılan yol ve yöntem ise edebiyat ilminin konusu kapsamındadır. Zafer-nâmelerin kaleme alınış sebebi meydana gelen hadiseleri tasvir etmenin yanı sıra insanlarda gazâ ruhunu canlı tutmaktır. Bundan dolayı epik bir muhtevâya sahip olan bu eserlerde genellikle abartılı bir üslup kullanılmıştır. Olaylar genel olarak tanık olan kişilerin ağzından çıktığı için anlatılanlar canlı bir şekilde betimlenmiştir. Anlatılar ise canlı, etkileyici ve ayrıntılıdır.
Zafer-nâme'de benzetme, mecaz ve hayal unsurlarına çok fazla yer verilmiştir. İncelediğimiz eser, II. Süleyman dönemini konu edinmektedir. Müellif, eserinde bu dönemin hadiselerini tüm ayrıntılarıyla tasvir etmiştir. Müellif eserinde Arapça, Farsça terkip ve tabirlerin yanı sıra eski Anadolu Türkçesinin dil özelliklerinden de yararlanmıştır.

Müellif eserinde batı dillerinden gelen "tente kolonborna, şayka, ırğat, istakoz, falya gibi birçok kelime kullanmıştır. Bu kelimeler dönemin sosyokültürel yaşantısının esere yansıması olarak değerlendirilebilir.

Zafer-nâme'de dönemin yönetici ve askerleri "hân, serdâr, pâşâ, beg, ağa, çâvûş" gibi kelimelerle tavsif edilmiştir. Aynı şekilde savaş ortamının görkem ve haşmeti "kıt'a, sorğuç, hançer, hil'at, terkeş, kılıç, tîğ gibi kelimelerle anlatılmıştır. Kullanılan bu kelimeler dönemin idari ve askeri terminolojisi hakkında bilgi vermektedir.

KAYNAKÇA

Açа, Mehmet-vd. (2009), *Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi,* Kriter Yay., İstanbul.

Aksoy, Hasan (1995). *Fetih-nâme,* DİA, C 12, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara.

Aksoy, Hasan (2002). *Türk Edebiyatında Fetih-nâmeler.* Türkler, C XI, s. 800-805.

Apaydın, Mustafa (2021), *Zafer-nâme Şerhi/Ziya Paşa,* Türk Edebiyatında Eserler Sözlüğü.

Çınar, Bekir (2012). *Bosnalı Sabit ve Ziya Paşa'nın Zafer-nâmelerindeki Şekil ve Zihniyet Mukayesesi,* Turkish Studies 7/3, s. 801-812.

Devellioğlu, Ferit (2002). *Osmânlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat.* Aydın Yay., Ankara.

Dilçin, Cem (1983). *Yeni Tarama Sözlüğü.* Türk Dil Kurumu Yay., Ankara.

Elektronik Güncel Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu. https://sozluk.gov.tr/, Erişim Tarihi: 28.08.2026.

Gürbüz, Mehmet (2015). *Abdi'nin Zafer-nâmesi,* Turkish Studies 10/16 Fall 2015, s. 627-670

Kanar, Mehmet (1998). *Büyük Farsça Türkçe Sözlük.* Birim Yay., İstanbul.

Kanar, Mehmet (2010). *Şâh-nâme,* DİA, C 38, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara.

Karacan, Turgut (1991). *Sabit Zafer-nâme,* Cumhuriyet Üniversitesi. Yay., Sivas.

Karacan, Turgut (2008). *Sâbit,* DİA, C 35, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara.

Karataş, Turan. (2011). *Edebiyat Terimleri Sözlüğü,* Sütûn Yay., İstanbul.

Kılıç, Mahmud Erol (1996). *El-Fütûhâtü'l-Mekkiyye,* DİA, C 13, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara.

Levend, Agâh Sırı (1956). *Gazavat-nâmeler ve Mihaloğlu Ali Bey Gazavat-nâmesi,* TTK. Yay., Ankara.

Levend, Agah Sırrı (2000). *Türk Edebiyatı Tarihi I. Cilt,* TTK. Yay., Ankara.

Mutçalı, Serdar (1995). *Arapça-Türkçe Sözlük,* Dağarcık Yay., İstanbul.

Özmen, Abdulsamet (2019). Türk Edebiyatında Te'lif Edilen Zafer-nâme Örneklerinden Zafer-nâme-i Cenâb-ı Hânî, Litteraturca, S. 4, s. 710-741.

Özyıldırım, Ali Emre (2020). *Sâbit,* https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sabit-alaaddin-ali, Erişim Tarihi: 03.09.2026.

Özyıldırım, Ali Emre (2022). *Zafer-nâme,* https://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/zafer-name, Erişim Tarihi: 03.09.2026.

Sabit Alaaddin, *Zafer-nâme,* Konya Müzesi Kütüphanesi, Arşiv No: 6588.

Sabit Alaaddin, *Zafer-nâme,* Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü, Arşiv No: BB00024471/8.

Sabit Alaaddin, *Zafer-nâme,* Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü, Arşiv No: BB0000001776.

Sabit Alaaddin, *Zafer-nâme,* Milli Kütüphane, Arşiv No: 06 Hk 4234.

Sabit Alaaddin, *Zafer-nâme,* Süleymaniye Kütüphanesi, Arşiv No: 00589-005.

Sabit Alaaddin, *Zafer-nâme*, Süleymaniye Kütüphanesi, Arşiv No: 00138-003.

Sabit Alaaddin, *Zafer-nâme*, Süleymaniye Kütüphanesi, Arşiv No: 03407-002.

Şahin, Kürşat Şamil (2015). *Gazavat-nâmelerde Edebî Savaş Tasvirleri.* Tubar-XXXVII, Bahar, s.1.

Şemseddîn Sâmî (1996). *Kâmûs-ı Türkî.* Çağrı Yay., İstanbul.

Şemseddîn Sâmî (1996). *Kâmûsü'l-A'lâm*. C VI, Kaşgar Yay., İstanbul.

Şişman, Rabia Şenay, (2022). *Zafer-nâme (Mevlana Lütfî),* Türk Edebiyatında Eserler Sözlüğü.

Tanyıldız, Serap, (2026). *Âşık Lisânî'nin Söylediği Osman Paşa ve Bedirhan Bey Destanı.*. Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (26), 192-203.

Tuğluk, İbrahim Halil, (2010). *Divan Şiiri'nde Manzum Tebrik-Nâmeler*, A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED], S. 42, s. 41-68.

Turan, Selami-Filiz Duman (2018). *III. Murad'a Sunulan Cihad-nâme'nin Müellifi Üzerine Bir İnceleme,* Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, S. 44, s. 139-150.

Uğur, Ahmet (2009). *Selim-nâme*, DİA, C 36, Türkiye Diyanet Vakfı Yay., Ankara.

DİZİN

-A-

Āṣaf, 36

-B-

Baba ʿÖmer,28
Bektaşiyān, 28

-C-

Cem, 30

Cemşīd, 42

-E-

Edrine, 30, 32

Efrāsiyāb, 42

Engürūs, 56

-F-

Ferhād, 20, 22
Ferīdun, 32
Firengī, 96

-G-

Gürşasb, 56

-H-

Ḫāḳān, 42
Ḫān Selīm, 40
Ḫān Süleymān, 40
Ḫaydar, 28, 32
Ḫüsrev, 30, 42

-İ-

Īsā, 72
İsfendiyār, 62
İskender, 42
İstanbul, 30

-K-

Ḳāf, 48, 70
Ḳahramān, 32, 34
Ḳays, 20
Keyḳubādī, 32
Ḳırım, 32, 56, 58, 62
Kilī, 48, 54, 62

-L-

Leh, 56, 57
Leylā, 20

-M-

Māzenderān, 62
Mecnūn, 20, 22
Mirrīḥ, 40
Mosḳov, 56, 58, 60
Müşterī, 72

-N-

Nemçe, 58, 60
Nerīmān, 32

-Ö-

Özi, 62, 92

-P-

Pervīn, 20

-R-

Rüstem, 28, 32, 58, 62, 64, 96

-S-

Sām, 32
Sikender, 32
Sulṭān Selīm, 80
Sulṭān Süleymān, 18, 24, 58
Süleymān, 26, 34, 38, 42, 44

-Ş-

Şīrīn, 20

-T-

Tātār, 58
Tehemten, 32, 44, 80

-U-

Ūc,75
Uṭārid, 32

-V-

Vāmıḳ, 20

-Y-

Yegen Mīrzā 94, 96

Yeʾcūc, 58, 68,

-Z-

Zāl, 60, 80

Zühre, 92

TIPKI BASIM

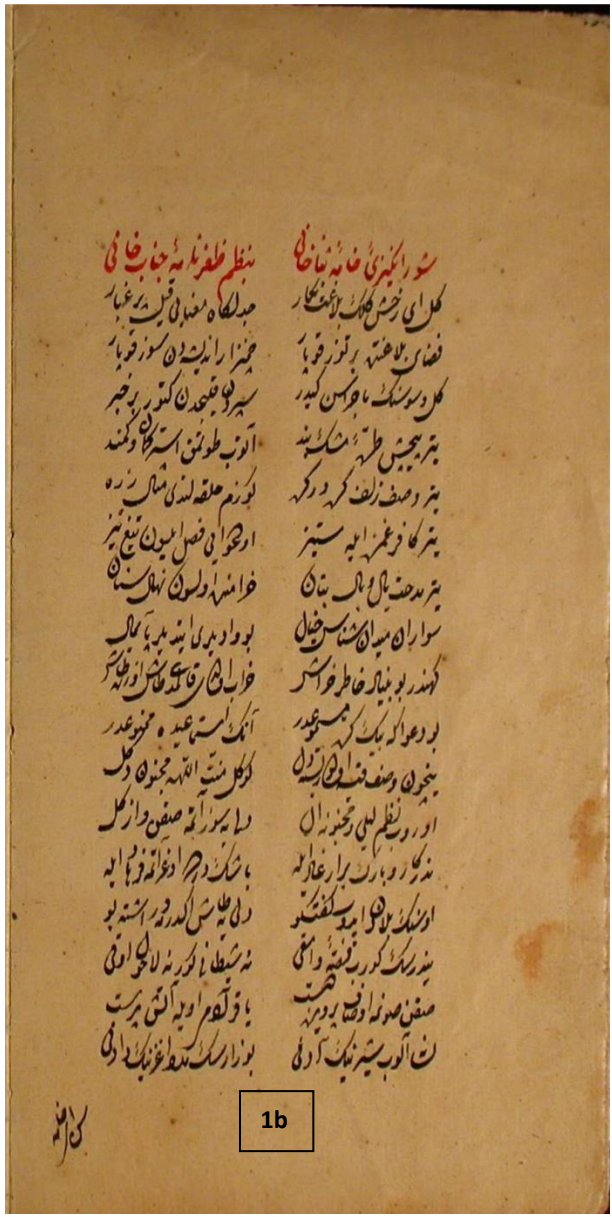

1b

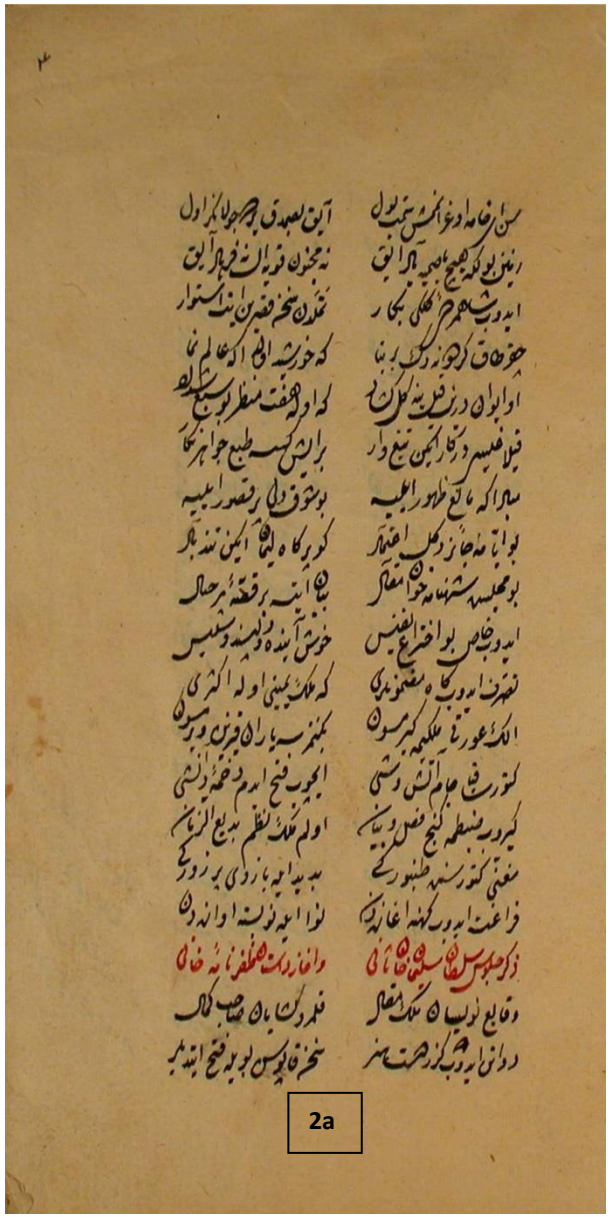

2a

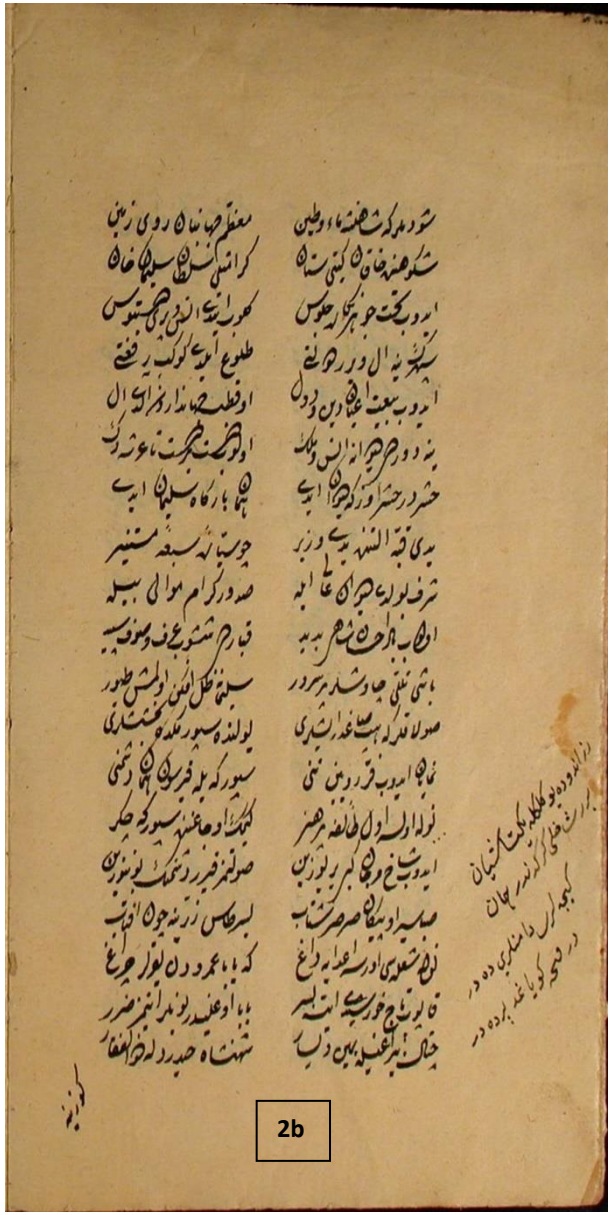

2b

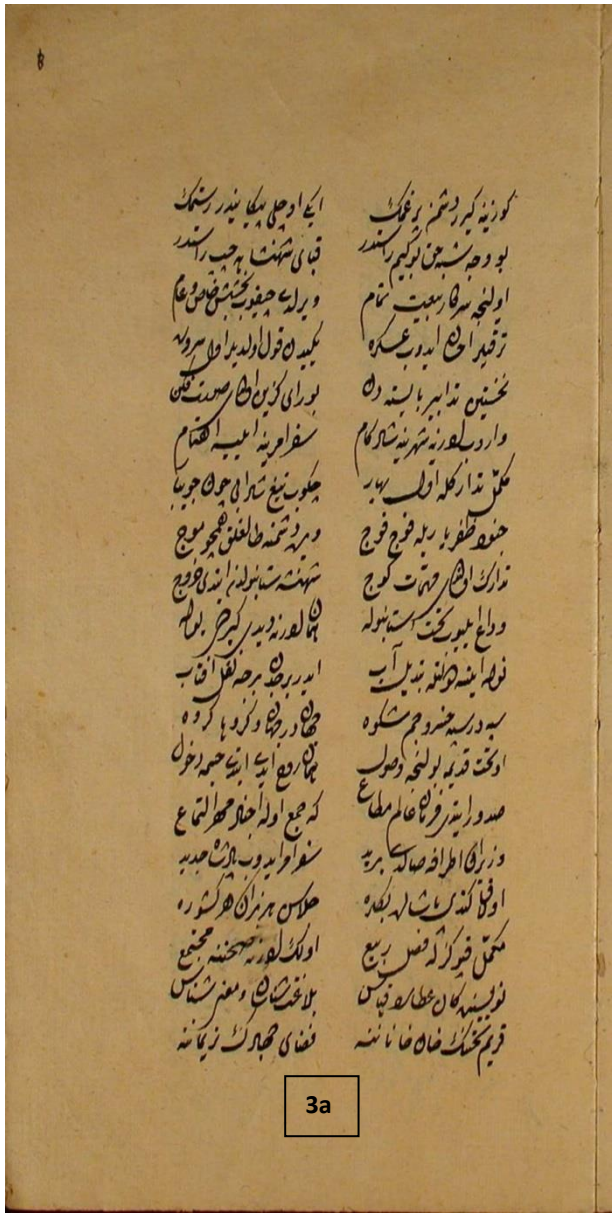

3a

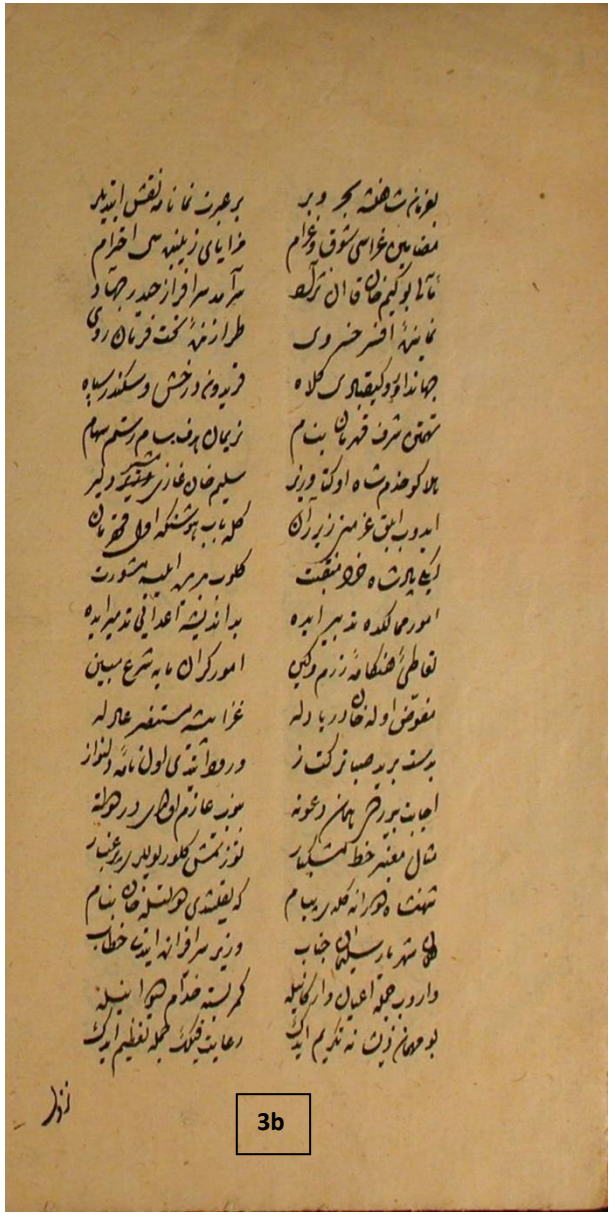

3b

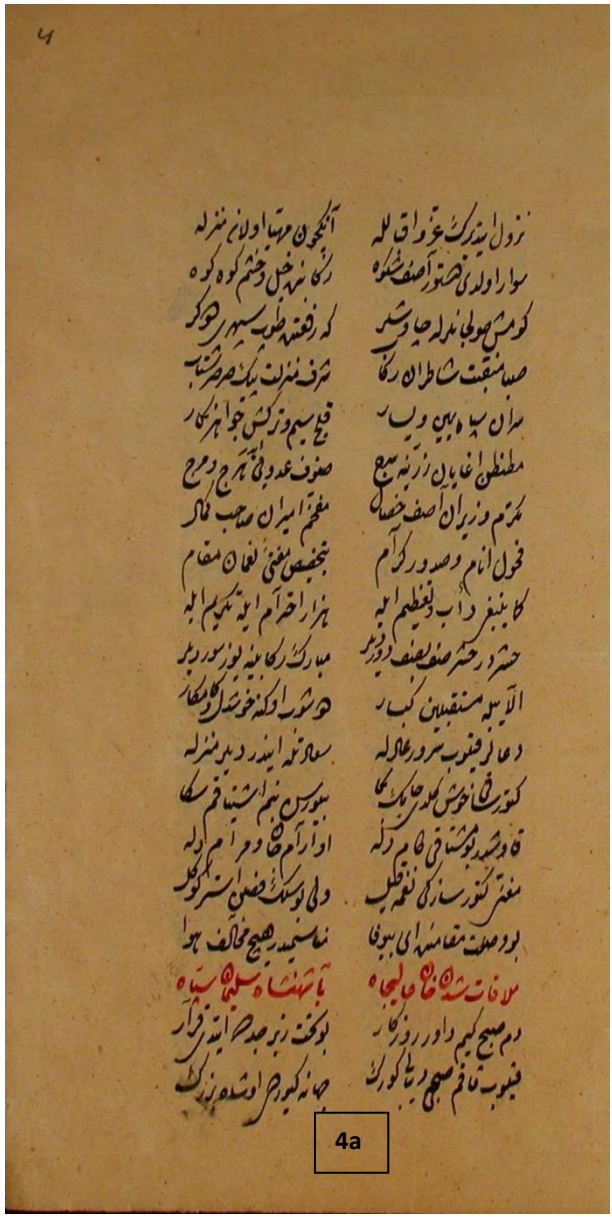

4a

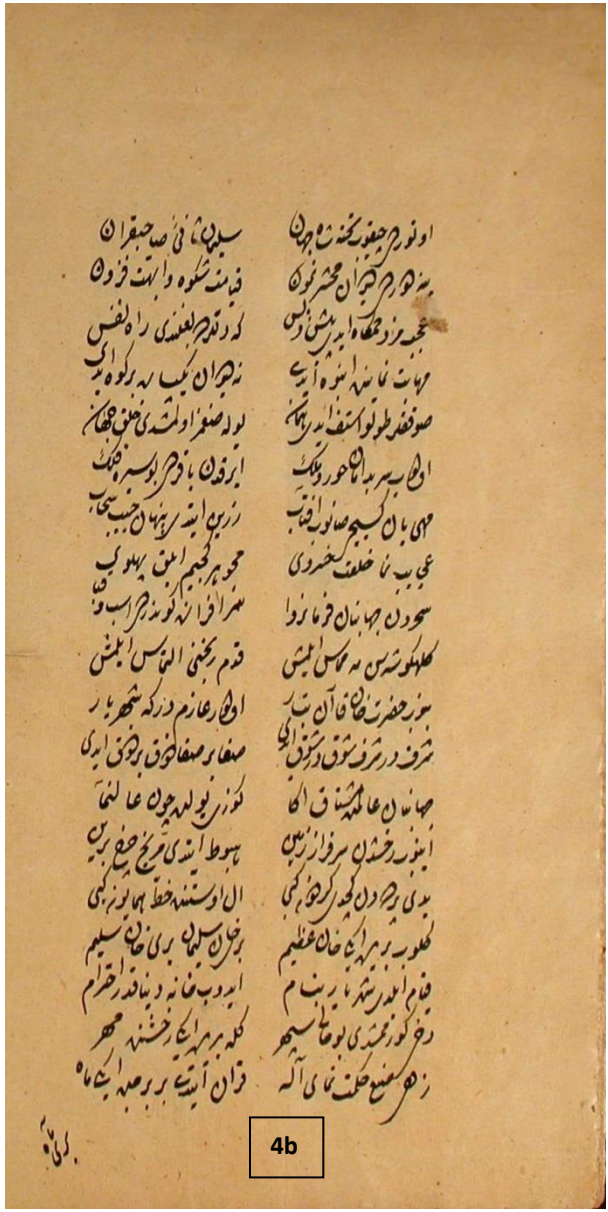

4b

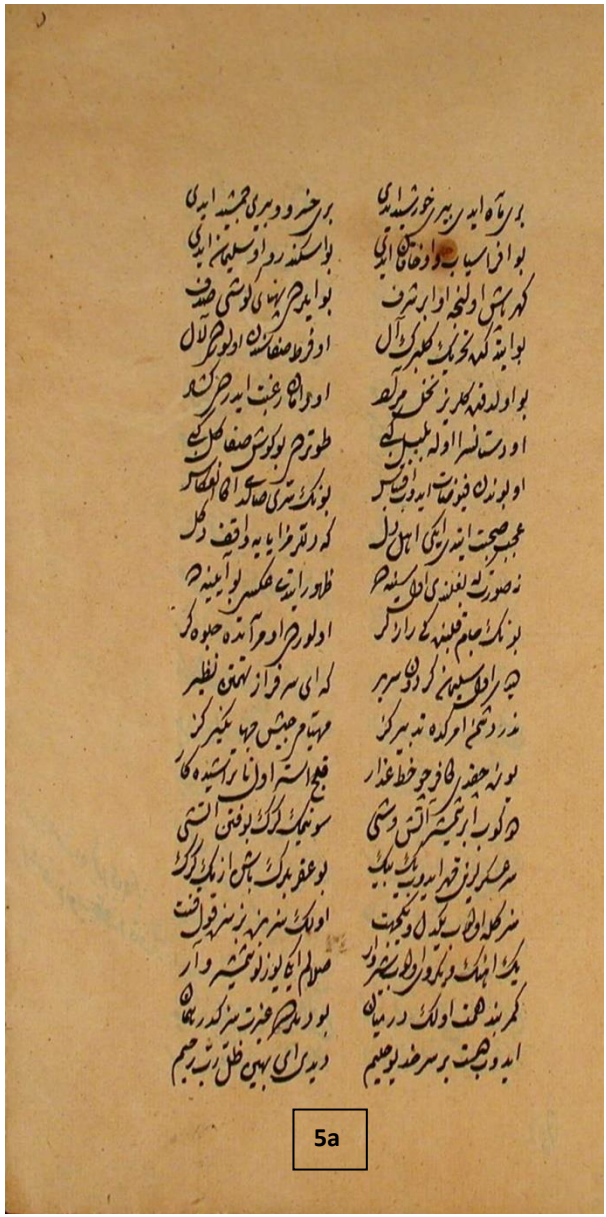

5a

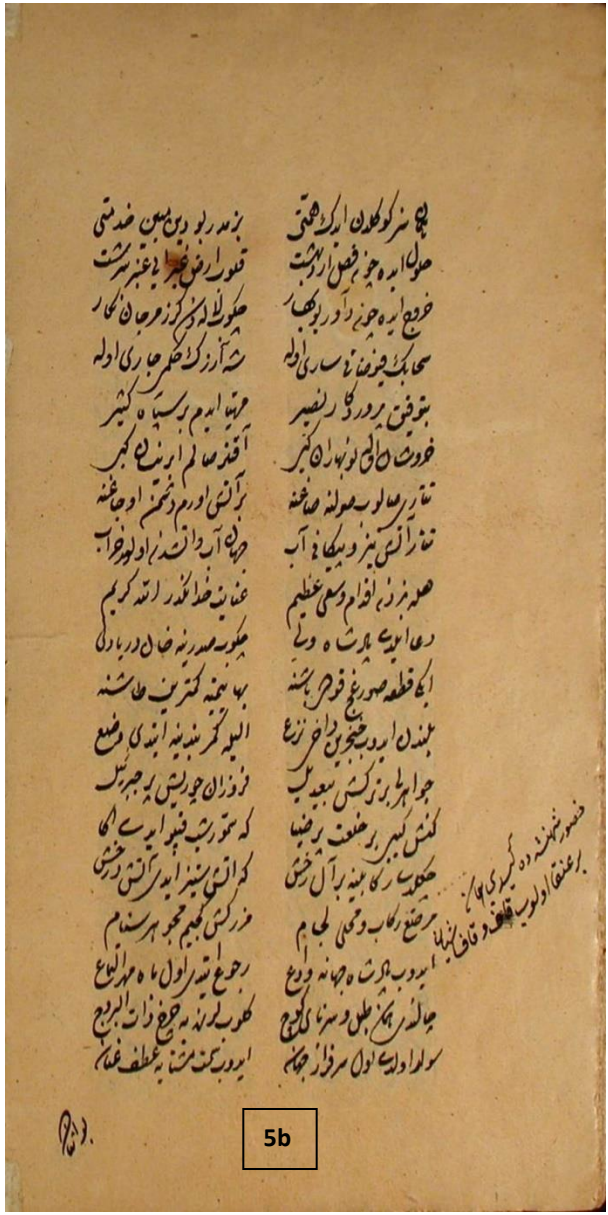

5b

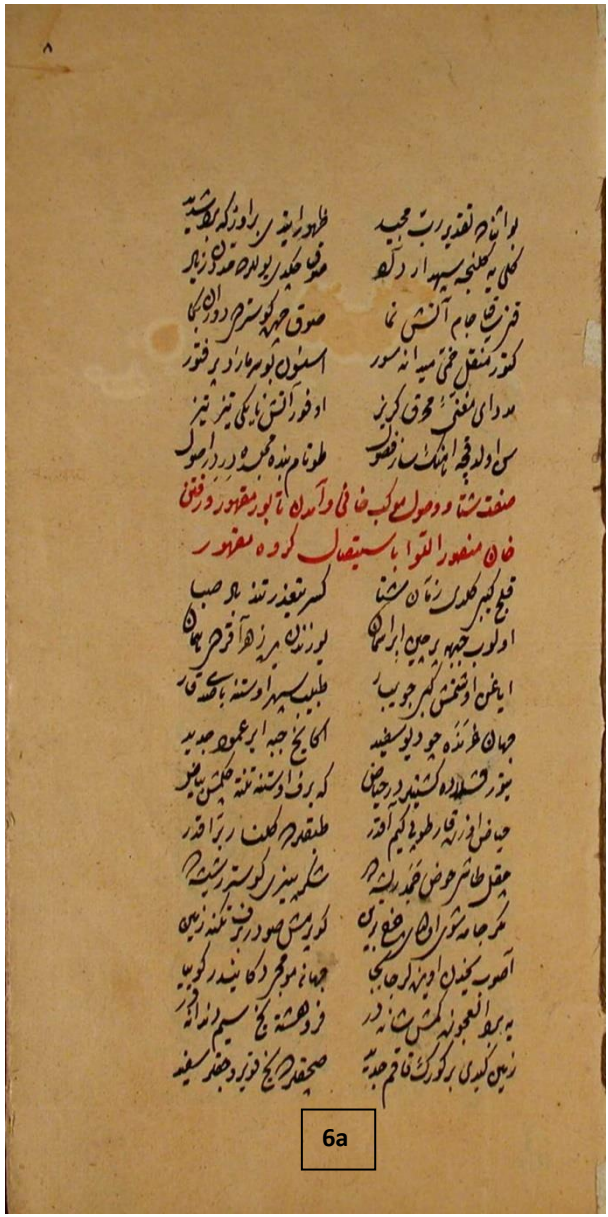

6a

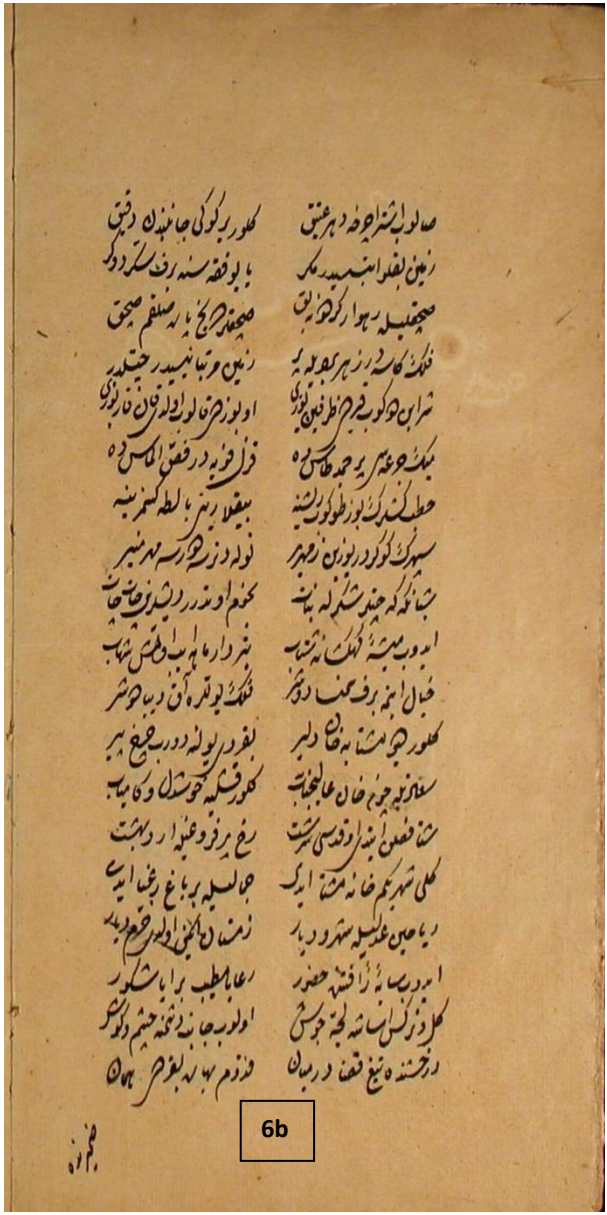

6b

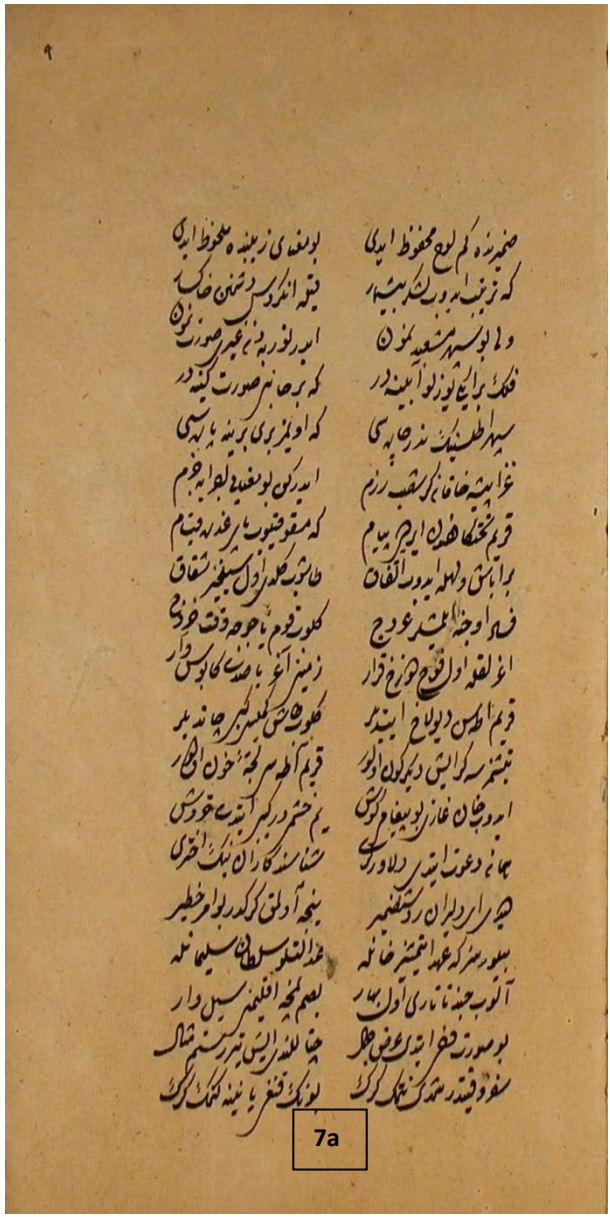

7a

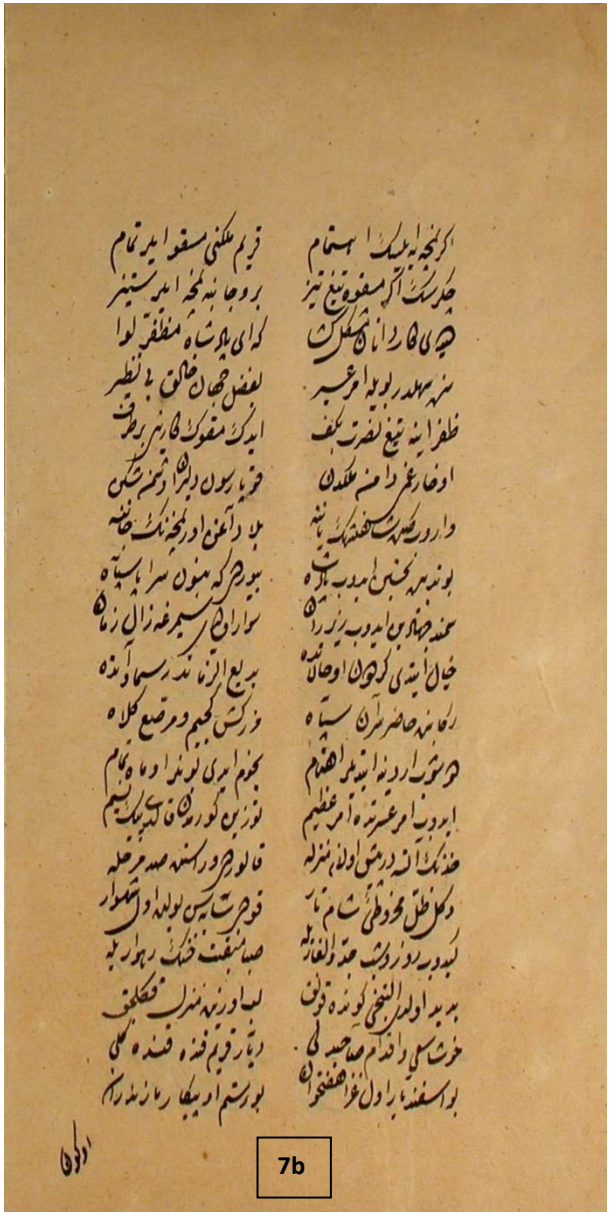

7b

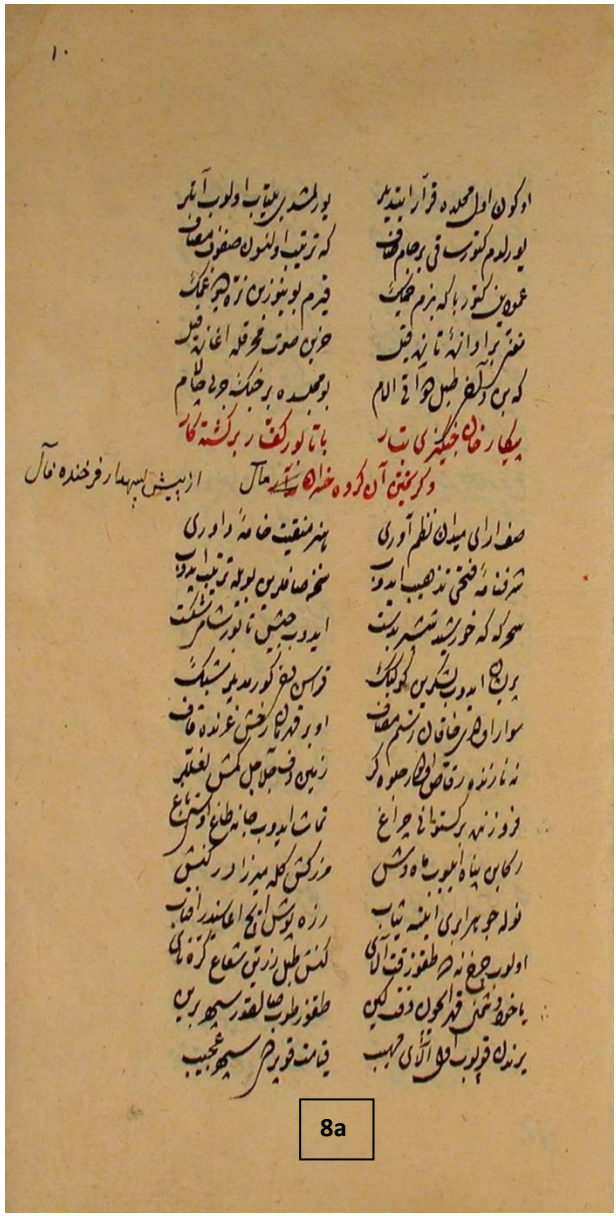

8a

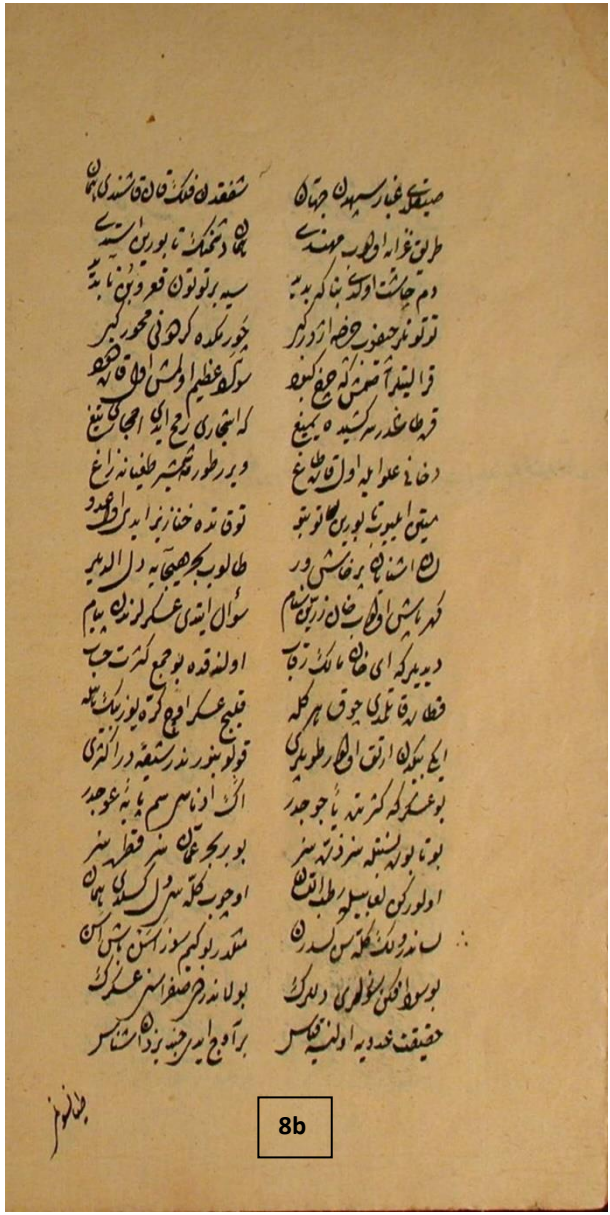

8b

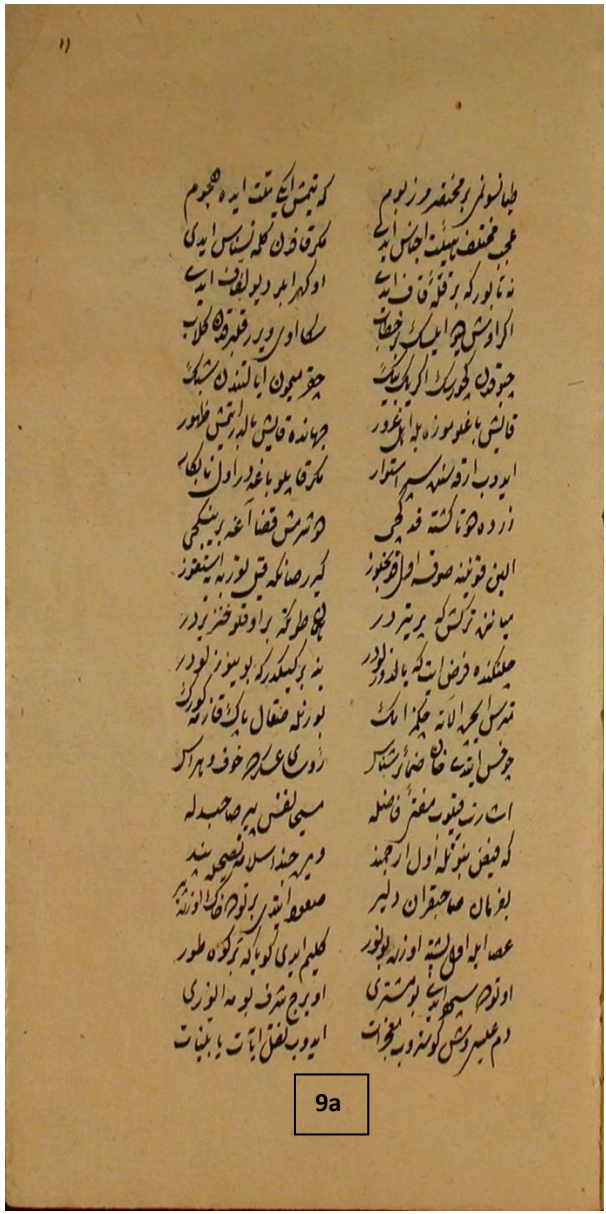

9a

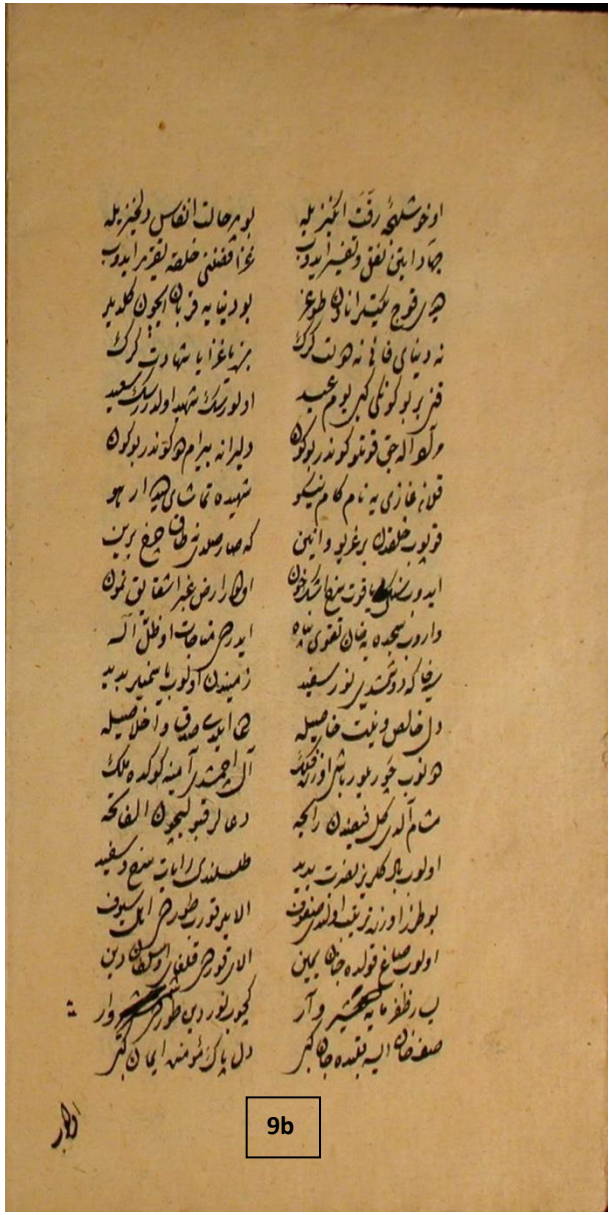

9b

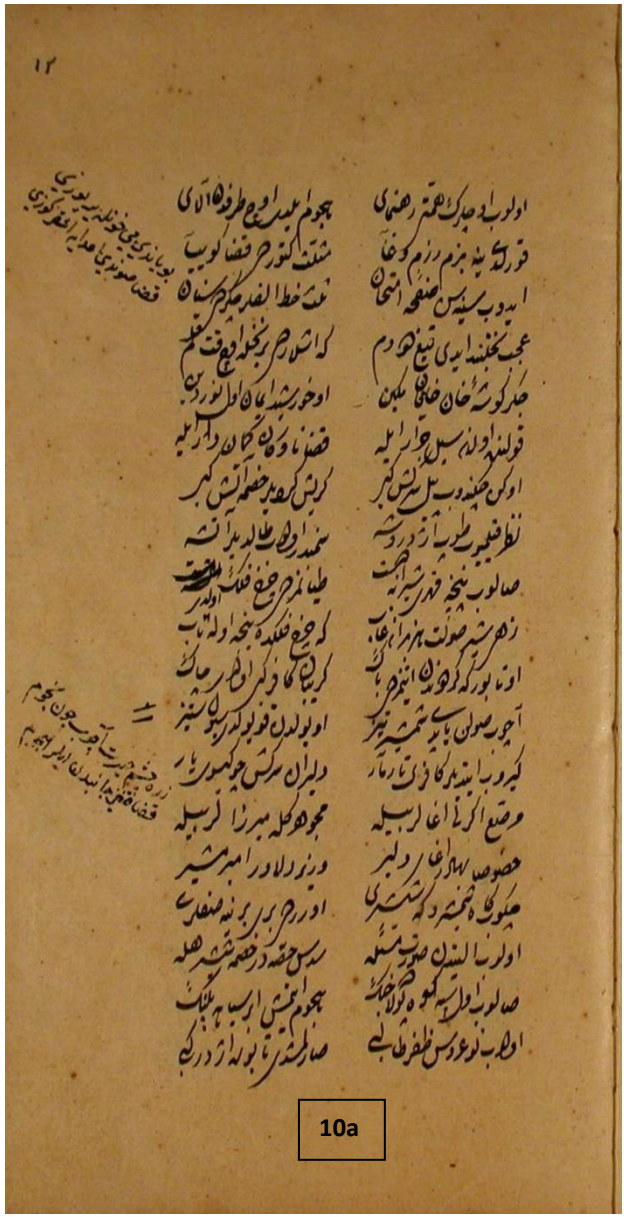

10a

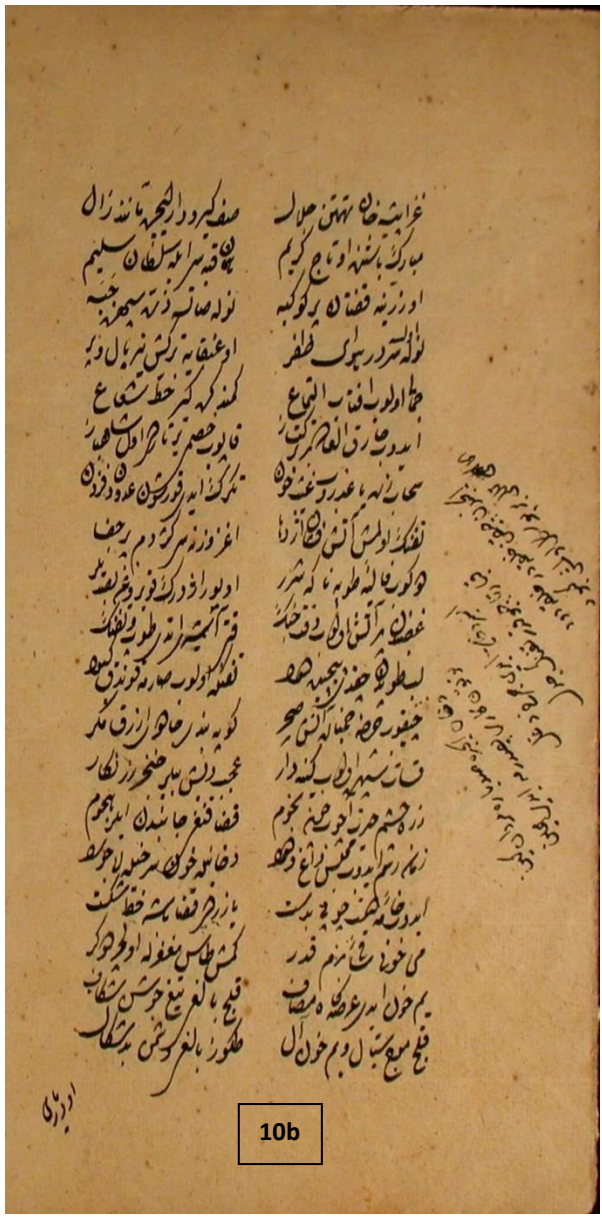

10b

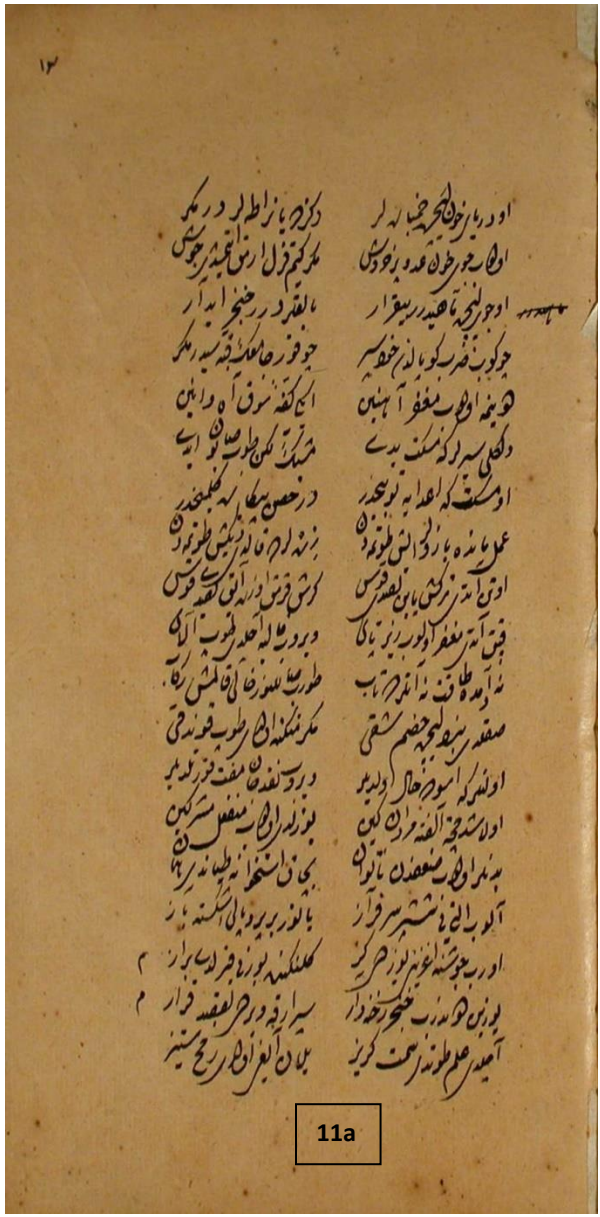

11a

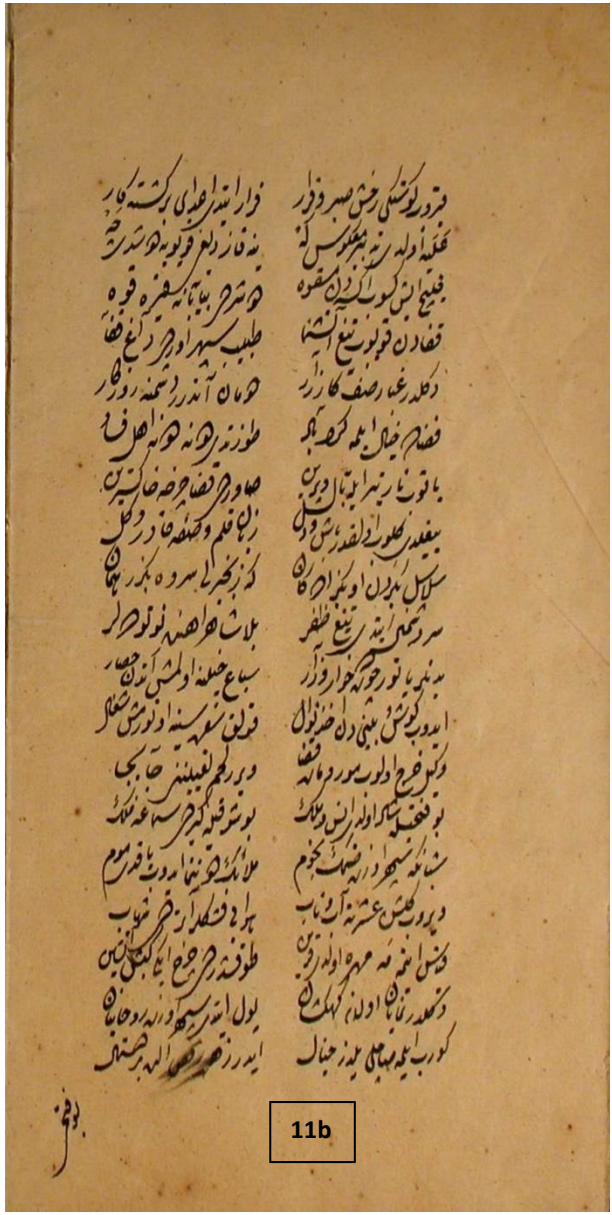

11b

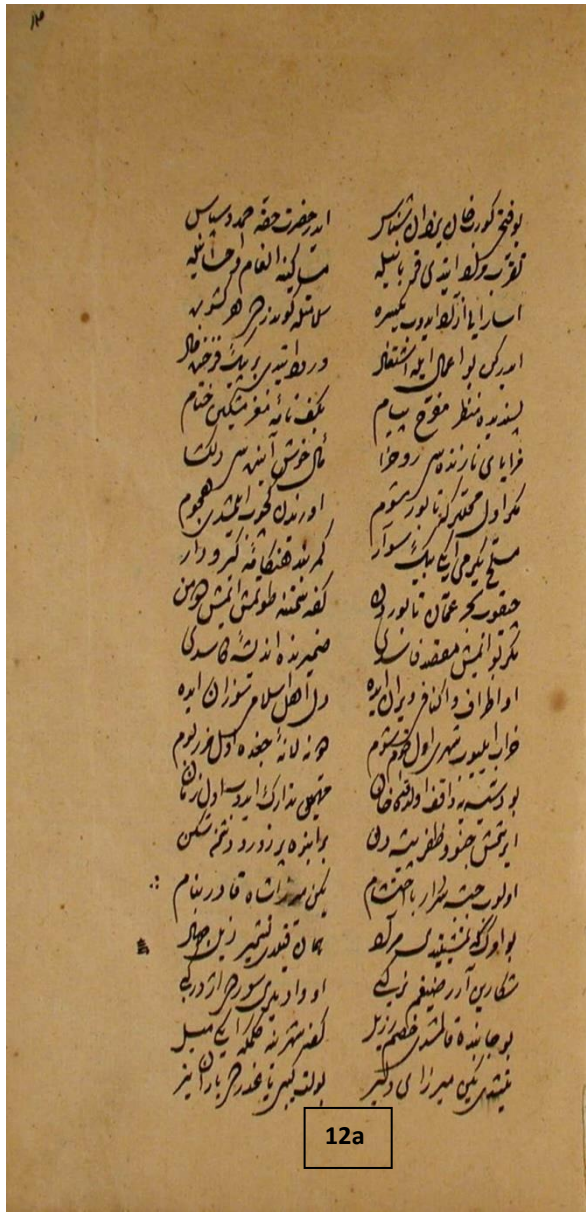

12a

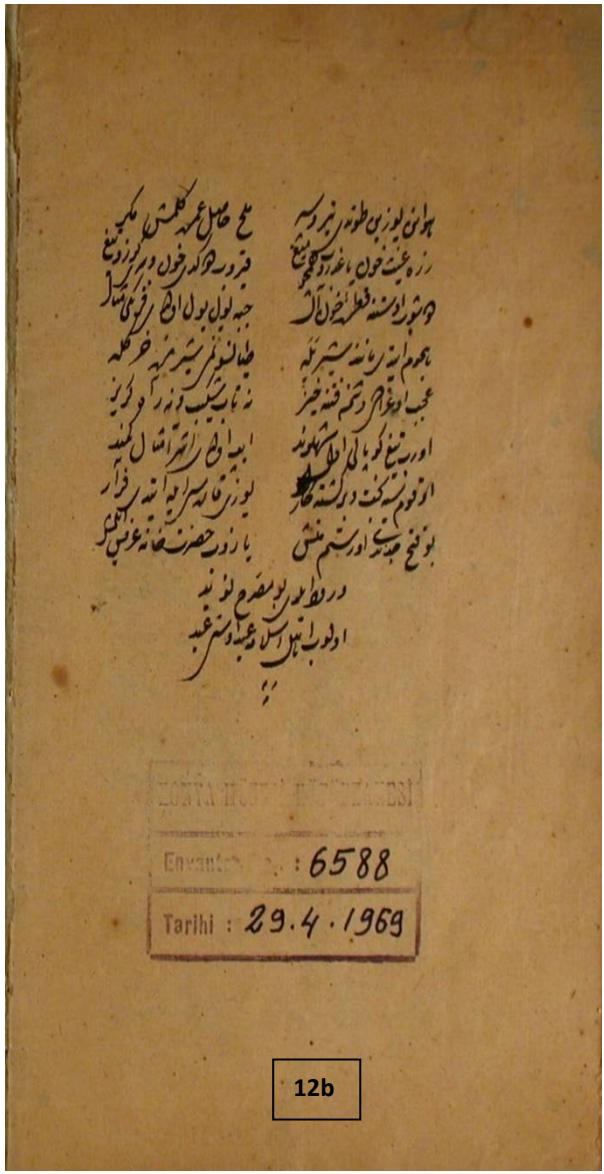

Envanter No : 6588
Tarihi : 29.4.1969

12b